

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ,
DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

**KSZTAŁTOWANIE
WYNAGRODZEŃ
W PAŃSTWOWEJ
SFERZE BUDŻETOWEJ
CZEŚĆ II**

Wynagrodzenia
urzędników w II RP

Opracowania
tematyczne

OT-687

WARSZAWA 2021

© Copyright by Kancelaria Senatu, Warszawa 2021

Biuro Analiz, Dokumentacji i Korespondencji

Dyrektor – Agata Karwowska-Sokołowska

tel. 22 694 94 32, fax 22 694 94 28,

e-mail: Agata.Karwowska-Sokolowska@senat.gov.pl

Wicedyrektor – Danuta Antoszkiewicz

tel. 22 694 93 21,

e-mail: Danuta.Antoszkiewicz@senat.gov.pl

Dział Analiz i Opracowań Tematycznych

tel. 22 694 92 04, fax 22 694 94 28

Stan publikacji na dzień 9 sierpnia 2021 r.

Druk:

Centrum Informacyjne Senatu

Dział Wydawniczy

Kancelaria Senatu

sierpień 2021

Wynagrodzenia urzędników w II RP

Spis treści

Wprowadzenie	4
I. Akty prawne	4
II. Przegląd regulacji w ujęciu chronologicznym	7
1. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych.....	7
2. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu pracowników kolei państwowych	14
3. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu wyższych i niższych funkcjonariuszów policji państwowej.....	17
4. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu profesorów, innych wykładających i pomocników naukowych w państwowych szkołach akademickich.....	21
5. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli i dyrektorów państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i preparand oraz wizytatorów szkół	23
6. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych, inspektorów szkolnych i zastępców inspektorów szkolnych	25
7. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli, dyrektorów, instruktorów państwowych szkół zawodowych oraz seminarjów dla nauczycieli zawodowych	28
8. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów (wymiar sprawiedliwości) Rzeczypospolitej Polskiej	30
9. Ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 czerwca 1924 r. o ustanowieniu tabeli stanowisk we władzach i urzędach państwowych.....	37
10. Ustawa z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska....	57
11. Ustawa z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym oraz prokuratorów.....	74
12. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia, o dodatkach lokalnych, funkcyjnych i służbowych oraz o umundurowaniu niższych funkcjonariuszy państwowych	78

Agata Karwowska-Sokołowska
Anna Stawicka
Robert Stawicki
Joanna Woźniczko

Biuro Analiz, Dokumentacji i Korespondencji

Wprowadzenie

Odradzające się Państwo Polskie w następstwie zasadniczych zmian politycznych i społecznych, jakie miały miejsce po zakończeniu I Wojny Światowej, musiało zadbać o prawne uregulowanie problematyki związanej z funkcjonowaniem tworzącej się polskiej administracji (przy nieustalonych jeszcze granicach państwa), w tym urzędów oraz kadry urzędniczej.

W początkowym okresie sprawowania władzy przez Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego nie istniały jeszcze akty prawne, które regulowałyby obszar prawa urzędniczego, z wyjątkiem incydentalnych przepisów Dekretu Naczelnika Państwa z 29 listopada 1918 r.¹, które zobowiązywały urzędników do złożenia przysięgi na wierność Republice Polskiej oraz regulowały kwestię mianowania wyższych urzędników przez Naczelnika Państwa.

Dopiero w 1919 roku wydawane były dekrety, a następnie — przez pierwszy w odrodzonej Rzeczypospolitej, Sejm ustawodawczy — uchwalane ustawy o organizacji administracji państwowej, a na ich podstawie rozporządzenia wykonawcze, w których częściowo uregulowano stosunki zatrudnienia urzędników i pozostałych pracowników administracji. Proces ten był kontynuowany w następnych latach równoległe z ostatecznym wyznaczeniem granic państwa w okresie 1919-1921.

I. Akty prawne²

- Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. *o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów³ państwowych* (Dz. U. z 1920 r. Nr 65, poz. 429 z późn. zm.) (dalej: ustawa o uposażeniu urzędników)
- Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. *o uposażeniu pracowników kolei państwowych* (Dz. U. z 1920 r. Nr 65, poz. 430 z późn. zm.) (dalej: ustawa o uposażeniu pracowników kolei)
- Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. *o uposażeniu wyższych i niższych funkcjonariuszów policji państwowej* (Dz. U. z 1920 r. Nr 65, poz. 431 z późn. zm.) (dalej: ustawa o uposażeniu policji)

¹ Dekret Naczelnika Państwa z dnia 29 listopada 1918 r. *o najwyższej władzy reprezentacyjnej Republiki Polskiej* (Dz. U. z 1918 r. Nr 17, poz. 41).

² Wymienione akty prawne przedstawione są w porządku chronologicznym, tak też są następnie omawiane.

³ W opracowaniu zachowano oryginalną pisownię nazw wszystkich, wymienionych w nim aktów prawnych.

- Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu profesorów, innych wykładających i pomocników naukowych w państwowych szkołach akademickich (Dz. U. z 1920 r. Nr 65, poz. 432 z późn. zm.) (dalej: ustawa o uposażeniu profesorów)
- Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli i dyrektorów państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i preparand⁴ oraz wizytatorów szkół (Dz. U. z 1920 r. Nr 65, poz. 433 z późn. zm.) (dalej: ustawa o uposażeniu nauczycieli i dyrektorów szkół średnich)
- Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych, inspektorów szkolnych i zastępców inspektorów szkolnych (Dz. U. z 1920 r. Nr 65, poz. 434) (dalej: ustawa o uposażeniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych)
- Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli, dyrektorów, instruktorów państwowych szkół zawodowych oraz seminarjów dla nauczycieli szkół zawodowych (Dz. U. z 1920 r. Nr 65, poz. 435) (dalej: ustawa o uposażeniu nauczycieli, dyrektorów, instruktorów szkół zawodowych)
- Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów (wymiar sprawiedliwości) Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1920 r. Nr 65, poz. 436 z późn. zm.) (dalej: ustawa o uposażeniu sędziów i prokuratorów)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 1920 r. o dodatkach za wysługę lat, względnie trzechlecia, za studja wyższe i dodatku drożyznianym do płacy zasadniczej funkcjonarjuszów państwowych (Dz. U. z 1920 r. Nr 77, poz. 521 z późn. zm.) (dalej: rozporządzenie RM z 1920 r. o dodatkach):
 - Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 października 1920 r. w sprawie zmiany rozporządzenia z dnia 5 sierpnia 1920 r. o dodatkach za wysługą lat, względnie trzechlecia, za studja wyższe i dodatku drożyznianym do płacy zasadniczej funkcjonarjuszów państwowych (Dz. U. z 1920 r. Nr 99, poz. 659) (dalej: Rozp. RM 1920/99)
 - Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 1920 r. w sprawie zmiany rozporządzenia o dodatku drożyznianym do płacy zasadniczej funkcjonarjuszów państwowych (Dz. U. z 1920 r. Nr 117, poz. 770) (dalej: Rozp. RM 1920/117)
 - Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 1921 r. o podwyższeniu dodatku drożyznianego do płacy zasadniczej funkcjonarjuszów państwowych (Dz. U. z 1921 r. Nr 8 poz. 39) (dalej: Rozp. RM 1921/8)
 - Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 lutego 1921 r. o podwyższeniu dodatku drożyznianego do płacy zasadniczej funkcjonarjuszów państwowych (Dz. U. z 1921 r. Nr 29, poz. 165) (dalej: Rozp. RM 1921/29)

⁴ Preparandy nauczycielskie, inaczej zwane kursami wstępnymi do Seminarjów Nauczycielskich, były dwuletnimi koedukacyjnymi szkołami dokształcającymi młodzież w wieku 12-15 lat, która nie ukończyła 7 klas szkoły podstawowej, a przygotowywała się do zawodu nauczycielskiego. Ich funkcjonowanie w pierwszych latach po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, stanowiło realizację koncepcji utworzenia sieci odrębnych szkół, które by w możliwie krótkim czasie dostarczyły seminarjom nauczycielskim odpowiednich kandydatów, spośród dzieci ze szkół elementarnych niżej zorganizowanych.

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 października 1920 r. *o dodatkach reprezentacyjnych i dodatkach za kierownictwo dla urzędników państwowych* (Dz. U. z 1920 r. Nr 97, poz. 638 z późn. zm.) (dalej: rozporządzenie z 1920 r. o dodatkach reprezentacyjnych)
- Ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. *o państwowej służbie cywilnej* (Dz. U. z 1922 r. Nr 21, poz. 164 z późn. zm.)⁵ (dalej: ustawa o służbie cywilnej)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 1922 r. *o dodatkach za kierownictwo dla cywilnych urzędników państwowych* (Dz. U. z 1922 r. Nr 51 poz.456 z późn. zm.) (dalej: rozporządzenie o dodatkach za kierownictwo)
- Ustawa z dnia 9 października 1923 r. *o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska* (Dz. U. z 1923 r. Nr 116, poz. 924 z późn. zm.) (dalej: ustawa o uposażeniu funkcjonariuszy i wojska)
- Ustawa z dnia 5 grudnia 1923 r. *o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem oraz prokuratorów* (Dz. U. z 1923 r. Nr 134, poz. 1107 z późn. zm.) (dalej: ustawa o uposażeniu sędziów i prokuratorów)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 stycznia 1924 r. *w przedmiocie zaliczenia funkcjonariuszów straży celnej do grup uposażenia* (Dz. U. z 1924 r. Nr 14, poz.132) (dalej: rozporządzenie w przedmiocie straży celnej)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 czerwca 1924 r. *o ustanowieniu tabeli stanowisk we władzach i urzędach państwowych* (Dz.U. 1924 r. Nr 64, poz. 631) (dalej: rozporządzenie w sprawie stanowisk)
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. *o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych* (Dz. U. z 1933 r. Nr 86, poz. 663 z późn. zm.) (dalej: rozporządzenie PR o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. *o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia, o dodatkach lokalnych, funkcyjnych i służbowych oraz o umundurowaniu niższych funkcjonariuszów państwowych* (Dz. U. z 1933 r. Nr 102, poz. 781 z późn. zm.) (dalej: rozporządzenie RM o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszy państwowych do grup uposażenia)

⁵ Ustawa weszła w życie 1 kwietnia 1922 r. i obowiązywała przez kilkadziesiąt lat, aż do jej uchylecia przez ustawę z dnia 26 czerwca 1974 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks pracy.

II. Przegląd regulacji w ujęciu chronologicznym

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie systemu wynagrodzeń urzędników i funkcjonariuszy państwowych i innych pracowników opłacanych z budżetu państwa (w tym, pracowników kolei, nauczycieli szkolnych i akademickich, policjantów i wojskowych oraz sędziów i prokuratorów) w II Rzeczypospolitej.

1. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszy państwowych

1.1. Uprawnieni

Ustawa wyróżniała dwie podstawowe kategorie uprawnionych:

- urzędnicy,
- niżsi funkcjonariusze państwowi.

1.2.1. Uposażenie urzędników

Zgodnie z ustawą na uposażenie składały się: płaca zasadnicza, dodatek za wysługę lat oraz dodatek drożyzniany. Tabela 1. przedstawia wysokości płacy zasadniczej przypisane określonym urzędniczym stopniom służbowym.

Tabela 1. Wysokości płacy zasadniczej urzędników⁶

Stopień służbowy	Wysokość miesięcznej płacy zasadniczej w markach polskich (mkp) ⁷
I	5000
II	4500
III	3800
IV	3200
V	2600
VI	2100
VII	1600
VIII	1300
IX	1050
X	800
XI	600
XII	500

⁶ Zamieszczone w tekście tabele przygotowano na podstawie aktów prawnych omówionych w niniejszym opracowaniu w porządku chronologicznym.

⁷ Dalej w tekście występuje skrót – mkp. Waluta ta została wprowadzona ustawą z dnia 15 stycznia 1920 r. *w przedmiocie ustanowienia marki polskiej prawnym środkiem płatniczym na całym obszarze Rzeczypospolitej* (Dz. U. z 1920 r. Nr 5, poz. 26). W 1918 r. kurs dolara amerykańskiego do mkp wynosił 1:9, zaś w 1923 r., podczas panującej wówczas hiperinflacji, stosunek ten wynosił 1:15 000 000.

1.2.2. Uposażenie funkcjonariuszy niższych

Na uposażenie funkcjonariuszy niższych składały się: płaca zasadnicza, dodatek za wysługę lat oraz dodatek drożyzniany.

Tabela 2. Wysokość płacy zasadniczej funkcjonariuszy niższych

Stopień służbowy	Wysokość miesięcznej płacy zasadniczej w mkp
1 ⁸	350
2	400
3	450
4	500
5	550
6	600
7	650
8	700
9	800

1.3. Dodatki

- a) „Tytułem **dodatku za wysługę lat**, urzędnik stały otrzymywał za każdy rok służby państwowej 2 ½% pobieranej w danej chwili płacy zasadniczej(...). Urzędnik zaczyna pobierać dodatek za wysługę lat dopiero po upływie roku od zamianowania go urzędnikiem stałym”⁹
- b) „Urzędnikowi, który wykaże, iż ukończył studia wyższe na jednym wydziale uniwersytetu lub równorzędnego zakładu naukowego, zakończone przepisaniem egzaminami, dolicza się 5% płacy zasadniczej za każdy rok studjów. **Dodatek za studia** wyższe nie może przenosić 20% płacy zasadniczej.”¹⁰
- c) **Dodatek drożyzniany**¹¹ przysługiwał urzędnikowi na czas trwania wyjątkowych, wywołanych wojną warunków ekonomicznych. Jego wysokość była uzależniona od sytuacji rodzinnej urzędnika i od klasy miejscowości, w której pełni służbę (patrz Tabela 3)¹².

Z uwagi na warunki rodzinne różnicujące wysokość tego dodatku, ustawa wyszczególniała:

- Osoby samotne,

⁸ Ilekcroć w opracowaniu występują oznaczenia dotyczące stopni służbowych wyrażone w liczbach rzymskich lub arabskich oznacza to, że zachowano oryginalny ich zapis z aktu prawnego.

⁹ Art. 4 ustawy o uposażeniu urzędników, przepisy dotyczące dodatków za wysługę lat, studia wyższe i drożyznianego dla urzędników stosuje się również do niższych funkcjonariuszy państwowych.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Ibidem.

¹² Ustawa nie zawierała wyliczenia miejscowości oraz podziału na klasy miejscowości. W ustawie wskazano mnożnik wynoszący 150 dla najwyższej klasy miejscowości (w tym wypadku – dla Warszawy). Podział na 5 klas miejscowości i wysokość mnożnika dla każdej z nich został opisany w załączniku nr 6 do rozporządzenia RM z 1920 r. o dodatkach.

- Małą rodzinę – osoba utrzymująca jednego lub dwóch członków rodziny,
- Średnią rodzinę – osoba utrzymująca do czterech członków rodziny,
- Dużą rodzinę – osoba utrzymująca więcej niż czterech członków rodziny.

Tabela 3. Mnożnik dodatku drożyznianego w zależności od klasy miejscowości¹³

Klasa miejscowości	Mnożnik
I	150
II	135
III	120
IV	105
V	90

Podstawę do obliczenia dodatku drożyznianego stanowiła wysokość płacy zasadniczej. Wysokość miesięcznego dodatku drożyznianego, obliczanego w mkp, ustalano mnożąc procentową część płacy zasadniczej (patrz: Tabela 1 dla urzędników i Tabela 2 dla funkcjonariuszy niższych), stanowiącej mnożną wyrażoną w kwocie stanowiącej procent płacy zasadniczej (patrz: Tabela 4, i Tabela 5)¹⁴, przez mnożnik jednakowy dla wszystkich stopni służbowych, a różny dla poszczególnych klas miejscowości (patrz Tabela 3). Mnożna była powiększana o 4, 7 i 10 jednostek w zależności od wielkości rodziny.¹⁵

Tabela 4. Wielkość mnożnej dla urzędników samotnych w zależności od stopnia służbowego

Stopień służbowy	Mnożna
I	1%
II	1%
III	1%
IV	%
V	1,1%
VI	1,2%
VII	1,3%
VIII	1,4%
IX	1,5%

¹³ Załącznik nr 6 do rozporządzenia RM z 1920 r. o dodatkach.

¹⁴ Przykładowo zgodnie z Tabelą 4. mnożna - dla urzędnika samotnego, posiadającego wynagrodzenie I-ego stopnia służbowego - wynosiła 1%.

¹⁵ Mnożna dla samotnych urzędników posiadających wynagrodzenie I-ego stopnia wynosiła 50 (1% z 5000mkp), dla urzędników z tym samym stopniem wynagrodzenia posiadających małą rodzinę 50 + 4 czyli 54, dla urzędników z tym samym stopniem wynagrodzenia posiadających średnią rodzinę 50+7 czyli 57, a dla tych posiadających dużą rodzinę 50+10 czyli 60. Tabele 6, 7 i 8 stanowią wyliczenie kwotowe na podstawie powyższego (opisanego w ustawie) wzoru.

X	1,6%
XI	1,7%
XII	1,8%

Tabela 5. Wielkość mnożnej dla samotnych funkcjonariuszy niższych w zależności od stopnia służbowego

Stopień służbowy	Mnożna
1	2%
2	2%
3	1,9%
4	1,9%
5	1,8%
6	1,7%
7	1,7%
8	1,6%
9	1,6%

Mnożnik (związany z klasami miejscowości) był jednakowy dla wszystkich ośmiu grup zawodowych, których wynagrodzenia były uregulowane w ustawach uchwalonych 13 lipca 1920 r. (patrz: wykaz aktów prawnych s. 1-2 opracowania).

Rozporządzenie RM z 1920 r. o dodatkach zawierało gotowe tabele z wyliczeniem wysokości dodatku drożyznianego dla „samotnych” urzędników i funkcjonariuszy niższych (patrz: Tabela 6. i 7.) oraz wyliczone kwoty, o które podwyższano wysokość dodatku zależnie od wielkości rodziny (patrz: Tabela 8.).

Tabela 6. Wysokość miesięcznego dodatku drożyznianego dla samotnych w mkp – urzędnicy

Stopień służbowy	Klasa miejscowości				
	I	II	III	IV	V
I	7500	6750	6000	5250	4500
II	6750	6075	5400	4725	4050
III	5130	5130	4560	3990	3420
IV	4800	4320	3840	3360	2880
V	4290	3861	3432	3003	2574
VI	3780	3402	3024	2646	2268
VII	3120	2808	2496	2184	1872
VIII	2730	2457	2184	1911	1638
IX	2362,50	2126,25	1890	1653,75	1417,50
X	1920	1728	1536	1344	1152

XI	1530	1377	1224	1071	918
XII	1350	1215	1080	945	810

Tabela 7. Wysokość miesięcznego dodatku drożyznianego dla samotnych w mkp – niżsi funkcjonariusze państwowi

Stopień płacy	Klasa miejscowości				
	I	II	III	IV	V
1	1050	945	840	735	630
2	1200	1080	960	840	720
3	1282,50	1154,25	1026	897,75	769,50
4	1425	1281,50	1140	997,50	855
5	1485	1336,50	1188	1039,50	891
6	1530	1377	1224	1071	918
7	1657,50	1491,75	1326	1160,25	994,50
8	1680	1512	1344	1176	1008
9	1920	1728	1536	1349	1152

Tabela 8. Kwota podwyższenia dodatku drożyznianego ze względu na wielkość rodziny¹⁶

Grupa rodzinna	Klasa miejscowości				
	I	II	III	IV	V
Mała rodzina	600	540	480	420	360
Średnia rodzina	1050	945	840	735	630
Duża rodzina	1500	1350	1200	1050	900

W związku z hiperinflacją mnożnik dodatku drożyznianego (patrz: Tabela 3.) dla poszczególnych klas miejscowości był 4-krotnie podwyższony na mocy kolejnych rozporządzeń Rady Ministrów - w okresie od sierpnia 1920 roku do lutego 1921 roku.

Tabela 9. Dynamika wysokości mnożnika dodatku drożyznianego

Klasy miejscowości	Rozp. RM 1920/99	Rozp. RM 1920/117	Rozp. RM 1921/8	Rozp. RM 1921/29
I	200	300	400	525
II	180	270	360	472,5
III	160	240	320	420
IV	140	210	280	367,5
V	120	180	240	315

¹⁶ Załącznik nr 7 do rozporządzenia RM z 1920 r. o dodatkach.

d) Dodatek na koszty reprezentacyjne, przysługujący najwyższym urzędnikom państwowym¹⁷.

Tabela 10. Wysokość dodatku na koszty reprezentacyjne w zależności od zajmowanego stanowiska

Pełniona funkcja	Wysokość miesięcznego dodatku w mkp
Prezydent Ministrów (Premier)	10000
Wiceprezydent Ministrów (Wicepremier)	7000
Minister	5000
Podsekretarz Stanu	3000
Wojewoda	3000
Starosta, Komisarz Rządu – wg. decyzji Ministra Spraw Wewnętrznych, w porozumieniu z Ministrem Skarbu	1000-1200

e) „Urzędnicy, kierujący faktycznie szkodowymi jednostkami administracyjnymi, przewidzianymi w etacie organizacyjnym danej dyskontestacji, a nie pobierający dodatku reprezentacyjnego, mogą mieć przyznany **dodatek funkcyjny za kierownictwo (...)**”¹⁸.

Tabela 11. Wysokość dodatku funkcyjnego za kierownictwo w zależności od posiadanego stopnia służbowego

Stopień służbowy	Wysokość miesięcznego dodatku w mkp
II,III	3000
IV	2000
V	1000
VI, VII	600

„Spis stanowisk kierowniczych układa i uzupełnia Prezydent Ministrów w porozumieniu z Ministrem Skarbu Państwa. Przyznaje i wymierza dodatek za kierownictwo właściwy Minister lub Szef Głównego Urzędu w porozumieniu z Ministrem Skarbu.”¹⁹

„Urzędnik pobierający uposażenie wyższe lub niższe od uposażenia przywiązanego do normalnego stopnia służbowego danego kierowniczego stanowiska, otrzymuje dodatek za kierownictwo nie podług pobieranego uposażenia, ale podług normalnego stopnia służbowego danego kierowniczego stanowiska”²⁰

¹⁷ Art.1 Rozp. RM 1920/97.

¹⁸ Art. 2 Rozp. RM 1920/97.

¹⁹ Ibidem.

f) Dodatek funkcyjny ²¹

Urzędnikom, kierującym jednostkami administracyjnymi, przysługiwał dodatek funkcyjny za kierownictwo.

Tabela 12. Wysokość dodatku funkcyjnego za kierownictwo w zależności od zajmowanego stanowiska

Pełniona funkcja	Wysokość miesięcznego dodatku w mkp
Prezydent Ministrów (Premier)	10000
Minister	5000
Podsekretarz Stanu	3000
Wojewoda	3000
Starosta, Komisarz Rządu – wg. decyzji Ministra Spraw Wewnętrznych, w porozumieniu z Ministrem Skarbu	1000-1200

Niewymienieni w Tabeli 12. urzędnicy, zajmujący kierownicze stanowiska, otrzymywali dodatek funkcyjny zależnie od posiadanego stopnia służbowego.

Tabela 13. Wysokość dodatku funkcyjnego w zależności od stopnia służbowego

Stopień służbowy	Wysokość miesięcznego dodatku w mkp
II,III	3000
IV	2000
V	1000
VI, VII	600

„Urzędnik pobierający uposażenie wyższe lub niższe od uposażenia przywiązanego do normalnego stopnia służbowego danego kierowniczego stanowiska, otrzymuje dodatek za kierownictwo nie podług pobieranego uposażenia, ale podług normalnego stopnia służbowego danego kierowniczego stanowiska”²²

„Przez czas trwania wyjątkowych, wojną wywołanych, warunków ekonomicznych zmieniać się będzie wysokość dodatku funkcyjnego za kierownictwo, ustalona w § 1 niniejszego rozporządzenia w

²⁰ Art. 3. Rozp. RM 1920/97

²¹ Na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 maja 1922 r. o dodatkach za kierownictwo dla cywilnych urzędników państwowych, które likwidowało dodatek reprezentacyjny i wprowadzało dodatek funkcyjny za kierownictwo dla stanowisk objętych wcześniej dodatkiem reprezentacyjnym (z wyłączeniem wicepremiera).

²² § 2 rozporządzenie o dodatkach za kierownictwo.

stosunku, w jakim pozostaje każdorazowy mnożnik dodatku drożyznianego dla miejscowości klasy I do mnożnika 150²³ (porównaj Tabela 3 i Tabela 9).

1. 4. Inne świadczenia

- a) „Jeżeli urzędnik otrzymuje mieszkanie w naturze, wartość tego mieszkania potrąca się z uposażenia.”²⁴
- b) Urzędnik mógł, za „spełnianie czynności właściwych innym urządcom, otrzymywać **dodatkowe wynagrodzenie**, którego wysokość ustalała właściwa władza centralna w porozumieniu z Ministrem Skarbu”.²⁵

2. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu pracowników kolei państwowych

2.1. Uprawnieni

Zakresem ustawy objęci byli pracownicy kolei państwowych „nie pozostający na etacie Ministerstwa Kolei Żelaznych”²⁶.

2.2. Uposażenie

Uposażenie składało się z płacy zasadniczej, dodatku za wysługę lat oraz z dodatku drożyznianego.

„Pracownik stały otrzymuje uposażenie, przywiązane do stopnia płacy tego stanowiska, na które został mianowany”²⁷.

Tabela 14. Wysokość płacy zasadniczej w zależności od posiadanego stopnia służbowego

Stopień służbowy	Wysokość miesięcznej płacy zasadniczej w mkp
1	3200
2	2600
3	2100
4	1600

²³ § 5 rozporządzenie o dodatkach za kierownictwo.

²⁴ Art. 6 ustawy o uposażeniu urzędników.

²⁵ Art. 7 ustawy o uposażeniu urzędników.

²⁶ Art. 1 ustawy z o uposażeniu pracowników kolei państwowych.

²⁷ Art. 1 ustawy z o uposażeniu pracowników kolei państwowych.

Stopień służbowy	Wysokość miesięcznej płacy zasadniczej w mkp
5	1300
6	1100
7	950
8	800
9	700
10	650
11	600
12	550
13	500
14	450
15	400

2.3. Dodatki

- a) **Dodatek za wysługę lat** wynosił za każdy przepracowany rok 2,5% płacy zasadniczej. Pracownik zaczynał pobierać dodatek za wysługę lat dopiero po upływie roku „od zamianowania go pracownikiem stałym”.
- b) Pracownikowi, który **ukończył wyższe studia** „na jednym wydziale uniwersytetu lub równorzędnego zakładu naukowego” przysługiwał dodatek w wysokości 5% płacy zasadniczej za każdy rok studiów (nie mógł on jednak przekroczyć 20% płacy zasadniczej).
- c) **Dodatek drożyniany**

Dodatek drożyniany przysługiwał pracownikowi na czas trwania wyjątkowych, wywołanych wojną warunków ekonomicznych. Jego wysokość była uzależniona od sytuacji rodzinnej urzędnika i od miejscowości, w której pełnił służbę²⁸.

Podstawę do obliczenia dodatku drożynianego stanowiła wysokość płacy zasadniczej (patrz Tabela 14). Wysokość miesięcznego dodatku drożynianego, obliczanego w mkp, ustalano mnożąc procentową część płacy zasadniczej pracownika kolei państwowych, stanowiącej mnożną (Tabela 15), przez mnożnik jednakowy dla wszystkich stopni służbowych, a różny dla poszczególnych klas miejscowości (patrz Tabela 3). Mnożna wyrażona w kwocie stanowiącej procent płacy zasadniczej była powiększana o 4, 7 i 10 jednostek w zależności od wielkości rodziny.

²⁸ Dokładnie jak w przypadku funkcjonariuszy państwowych stosowano kategorie: osoby samotne, mała rodzina, średnia rodzina, duża rodzina oraz 5 klas miejscowości (patrz pkt. 1.3.c.), mnożna obliczana była według tego samego wzoru.

Tabela 15. Wielkość mnożnej dla pracowników samotnych w zależności od stopnia służbowego

Stopień służbowy	Mnożna
I	1%
II	1,1%
III	1,2%
IV	1,4%
V	1,5%
VI	1,6%
VII	1,7%
VIII	1,8%
IX	2%
X	2%
XI	2%
XII	2%
XIII	2%
XIV	2%
XV	2%

Wysokość miesięcznego dodatku drożyznianego dla samotnych pracowników kolei oraz wysokość kwot podwyższających jego stawki dla poszczególnych grup rodzinnych tych pracowników zostały wyliczone zgodnie z przepisami ustawy²⁹ i opublikowane w tabelach w rozporządzeniu RM z 1920 r. o dodatkach.

Tabela 16. Wysokość miesięcznego dodatku drożyznianego dla samotnych w mkp

Stopień płacy	Klasa miejscowości				
	I	II	III	IV	V
1	4800	4320	3840	3360	2880
2	4290	3861	3432	3003	2574
3	3780	3402	3024	2646	2268
4	3360	3024	2688	2352	2016
5	2925	2632,50	2340	2047,50	1755
6	2640	2376	2112	1848	1584
7	2422,50	2180,25	1938	1698,75	1453
8	2160	1944	1728	1512	1296
9	2100	1890	1680	1470	1260
10	1950	1755	1560	1365	1170
11	1800	1620	1440	1260	1080

²⁹ Art. 5 ustawy z 1920 r. o uposażeniu pracowników kolei państwowych.

12	1650	1485	1320	1155	990
13	1500	1350	1200	1050	900
14	1350	1215	1080	945	810
15	1200	1080	900	840	720

Wysokość dodatku dla samotnych (Tabela 16.) ulegała podwyższeniu dla poszczególnych grup rodzinnych (mała, średnia i duża rodzina) poprzez dodanie do stawek zamieszczonych w Tabeli 16. odpowiednio (z uwzględnieniem klas miejscowości) kwot podwyższenia dodatku drożyznianego jak dla funkcjonariuszy państwowych wymienionych w Tabeli 8. (patrz: pkt 1.3.c)³⁰.

2.4. Inne świadczenia

- a) „Jeżeli pracownik otrzymywał **mieszkanie** w naturze - wartość tego mieszkania potrąca się z uposażenia.”³¹
- b) Pracownik mógł, za spełnianie czynności właściwych innym urzędom, otrzymywać **dodatkowe wynagrodzenie**, którego wysokość ustalała właściwa władza centralna w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

3. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu wyższych i niższych funkcjonariuszy policji państwowej

3.1. Uprawnieni

Ustawa wyróżniała dwie grupy funkcjonariuszy policji, w zależności od posiadanych przez nich stopni służbowych – funkcjonariuszy wyższych oraz funkcjonariuszy niższych.

Tabela 17. Stanowiska funkcjonariuszy i przypisane im stopnie służbowe

Funkcjonariusze wyżsi	
Stanowisko służbowe	Stopień
komendant główny	I
nadinspektor	II
inspektor	III
podinspektor	IV

³⁰ Załącznik nr 7 do rozporządzenia RM z 1920 r. o dodatkach.

³¹ Art. 6 ustawy z 1920 r. o uposażeniu pracowników kolei państwowych.

nadkomisarz	V
komisarz	VI
podkomisarz	VII
aspirant	VIII
Funkcjonariusze niżsi	
Stanowisko służbowe	Stopień
starszy przodownik	1
przodownik	2
starszy posterunkowy	3
posterunkowy	4

3.2. Uposażenie

Uposażenie składało się z płacy zasadniczej, dodatku za wysługę lat oraz z dodatku drożyznianego.

Tabela 18. Wysokość płacy zasadniczej w zależności od posiadanego stopnia służbowego

Stopień służbowy	Wysokość miesięcznej płacy zasadniczej w mkp
Funkcjonariusze wyżsi	
I	3200
II	2900
III	2600
IV	2300
V	2100
VI	1600
VII	1400
VIII	1300
Funkcjonariusze niżsi	
1	950
2	850
3	750
4	700

3.3. Dodatki

- a) **Dodatek za wysługę lat** wynosił za każdy przepracowany rok 2,5% płacy zasadniczej. Funkcjonariusz policji zaczynał pobierać ten dodatek po upływie roku od mianowania.

b) Funkcjonariusz, który **ukończył wyższe studia** „na jednym wydziale uniwersytetu lub równorzędnego zakładu naukowego” przysługiwał dodatek w wysokości 5% płacy zasadniczej za każdy rok studiów (nie mógł on jednak przekroczyć 20% płacy zasadniczej).

c) Dodatek drożyzniany

Dodatek drożyzniany przysługiwał funkcjonariuszowi policji na czas trwania wyjątkowych, wywołanych wojną warunków ekonomicznych. Jego wysokość była uzależniona od sytuacji rodzinnej i od miejscowości, w której pełnił służbę³².

Podstawę do obliczenia dodatku drożyznianego stanowiła wysokość płacy zasadniczej (patrz Tabela 18). Wysokość miesięcznego dodatku drożyznianego, obliczanego w mkp, ustalano mnożąc procentową część płacy zasadniczej funkcjonariusza policji, stanowiącej mnożną (Tabela 19), przez mnożnik jednakowy dla wszystkich stopni służbowych, a różny dla poszczególnych klas miejscowości (patrz Tabela 3). Mnożna wyrażona w kwocie stanowiącej procent płacy zasadniczej była powiększana o 4, 7 i 10 jednostek w zależności od wielkości rodziny.

Tabela 19. Wielkość mnożnej dla funkcjonariuszy samotnych w zależności od stopnia służbowego

Stopień	Mnożna
Funkcjonariusze wyżsi	
I	1%
II	1,1%
III	1,1%
IV	1,2%
V	1,2%
VI	1,4%
VII	1,5%
VIII	1,6%
Funkcjonariusze niżsi	
1	1,9%
2	1,9%
3	2%
4	2%

Wysokość miesięcznego dodatku drożyznianego dla samotnych funkcjonariuszy policji państwowej oraz wysokość kwot podwyższających jego stawki dla poszczególnych grup rodzinnych zostały wyliczone zgodnie z przepisami ustawy³³ i opublikowane w tabelach w rozporządzeniu RM z 1920 r. o dodatkach.

³² Dokładnie jak w przypadku funkcjonariuszy państwowych stosowano kategorie: osoby samotne, mała rodzina, średnia rodzina, duża rodzina oraz 5 klas miejscowości (patrz pkt. 1.3.c.), mnożna obliczana była według tego samego wzoru.

³³ Art. 5 ustawy z 1920 r. o uposażeniu funkcjonariuszów policji.

Tabela 20. Wysokość miesięcznego dodatku drożyznianego dla samotnych w mkp

Policyjny stopień służbowy	Klasa miejscowości				
	I	II	III	IV	V
Funkcjonariusze wyżsi					
I	4800	4320	3840	3360	2880
II	4785	4306,50	3828	3349,50	2871
III	4290	3661	4432	3003	2574
IV	4140	3726	3312	2898	2484
V	3780	3402	3024	2646	2268
VI	3360	3024	2688	2352	2016
VII	3150	2885	2520	2205	1890
VIII	3120	2808	2496	2184	1672
Funkcjonariusze niżsi					
1	2707,50	2436,75	2166	1895,25	1624,50
2	2422,50	2180,25	1936	1695,75	1453,50
3	2250	2025	1800	1575	1350
4	2100	1890	1680	1470	1260

Wysokość dodatku dla samotnych (Tabela 20.) ulegała podwyższeniu dla poszczególnych grup rodzinnych (mała, średnia i duża rodzina) poprzez dodanie do stawek zamieszczonych w Tabeli 20. odpowiednio (z uwzględnieniem klas miejscowości) kwot podwyższenia dodatku drożyznianego jak dla funkcjonariuszy państwowych wymienionych w Tabeli 8. (patrz: pkt 1.3.c)³⁴.

- d) Dodatek śledczy** przysługiwał funkcjonariuszom pełniącym służbę śledczą w wysokości 20% płacy zasadniczej z odpowiednim dodatkiem drożyznianym dla samotnych.

3.4. Inne świadczenia

- a)** „Jeżeli funkcjonariusz policji otrzymuje osobne **mieszkanie** w naturze - wartość tego mieszkania potrąca się z uposażenia”³⁵.
- b)** Funkcjonariusz policji mógł, za spełnianie funkcji urzędowych niezwiązanych ściśle ze służbą policyjną, otrzymywać w innej formie **dodatkowe wynagrodzenie**, którego wysokość ustalała właściwa władza centralna w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

³⁴ Załącznik nr 7 do rozporządzenia RM z 1920 r. o dodatkach.

³⁵ Art. 6 ustawy o uposażeniu funkcjonariuszy policji.

4. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu profesorów, innych wykładowych i pomocników naukowych w państwowych szkołach akademickich

4.1. Uprawnieni

Ustawa obejmowała swoim zakresem pracowników akademickich szkół państwowych. Przepisy ustawy nie dotyczyły „personelu naukowego kontraktowego w szkołach akademickich.”³⁶

4.2. Uposażenie

Uposażenie składało się z płacy zasadniczej, dodatku za wysługę lat oraz z dodatku drożyznianego. Pod względem uposażenia ustawa wprowadzała dwie grupy uprawnionych: profesorów i pozostałych pracowników akademickich. W przypadku wynagrodzenia profesorów ustawa ta odsyłała do rozwiązań wynikających z ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych (patrz: Tabela 1.) „Profesorowie zwyczajni otrzymują uposażenie równe uposażeniu państwowych urzędników stałych IV stopnia służbowego. Profesorowie nadzwyczajni otrzymują uposażenie równe uposażeniu państwowych urzędników stałych V stopnia służbowego.”³⁷

W przypadku wynagrodzeń pozostałych pracowników akademickich ustawa odsyłała do ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli i dyrektorów państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminariów nauczycielskich i preparand oraz wizytatorów szkół (patrz: pkt 5.).

Tabela 21. Uposażenie pozostałych pracowników akademickich

Stanowisko	Uposażenie
Adiunkt, kustosz, prosektor, konstruktor, obserwator	Uposażenie nauczyciela szkoły średniej plus dodatek miesięczny w wysokości 400 marek polskich
Starszy asystent	Uposażenie nauczyciela szkoły średniej
Młodszy asystent (demonstrator, elew)	Uposażenie nauczyciela szkoły średniej nieposiadającego wyższego wykształcenia

Zastępcy profesorów, powołani do wykładów na nieobsadzonej katedrze, pobierają przez czas zastępstwa 75% płacy zasadniczej i dodatku drożyznianego profesorów zwyczajnych.

Zastępcy asystentów pobierają 75% uposażenia asystentów i dodatków drożyznianych.

³⁶ Art. 11 ustawy o uposażeniu profesorów.

³⁷ Art. 1 ustawy o uposażeniu profesorów.

4.3. Dodatki

- a) **Wynagrodzenie za prowadzenie wykładów** w wysokości: 3000 – rocznie, ewentualnie 1500 – półrocznie, ewentualnie trimestralnie 1000 mkp za jedną godzinę wykładu tygodniowo.
- b) **Wynagrodzenie za prowadzenie dodatkowych ćwiczeń i seminariów** w wysokości: 2100 – rocznie, ewentualnie 1050 – półrocznie, ewentualnie trimestralnie 700 mkp za jedną godzinę tygodniowo.
- c) **Wynagrodzenie za lekcje lektorów** w wysokości: 2100 – rocznie, ewentualnie 1050 – półrocznie, ewentualnie trimestralnie 700 mkp za jedną godzinę tygodniowo.
- d) **Wynagrodzenie za czynności dodatkowe** wynosiło:
- za wypełnianie funkcji rektorskich - 1.000, dziekańskich - 500 mkp,
 - za wypełnianie funkcji dyrektora studium rolniczego w Uniwersytecie Jagiellońskim - 500 mkp,
 - za kierownictwo seminarium, klinik itp. do których uczęszczało mniej, niż 100 studentów – 250 mkp, do których uczęszczało więcej niż 100 studentów – 500 mkp.
- e) **Dodatek za wysługę lat** przysługiwał każdemu pracownikowi. Za każdy kolejny przepracowany rok wynosił on 2,5% płacy zasadniczej, płatny po pierwszym roku pracy.
- f) **Dodatek drożyzniany** przysługiwał na czas trwania wyjątkowych, wywołanych wojną warunków ekonomicznych. Jego wysokość była uzależniona od sytuacji rodzinnej pracownika akademickiego i od miejscowości, w której pełnił służbę. Podstawę do obliczenia dodatku drożyznianego stanowiła wysokość płacy zasadniczej. Wysokość miesięcznego dodatku drożyznianego, obliczanego w mkp, ustalano mnożąc procentową część płacy zasadniczej, stanowiącej mnożną, przez mnożnik jednakowy dla wszystkich stopni służbowych, a różny dla poszczególnych klas miejscowości (patrz: pkt. 1.3.c).³⁸

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z 1920 r. o dodatkach (załącznik 7) profesorowie zwyczajni i nadzwyczajni szkół akademickich otrzymywali dodatek drożyzniany w wysokości odpowiadającej urzędnikom IV, względnie V stopnia służbowego. Pomocnikom naukowym w szkołach akademickich przysługiwał dodatek drożyzniany taki jak urzędnikom VI, VII, względnie VIII stopnia. (patrz: Tabela 6. i 8.).

³⁸ Zgodnie z zasadami wynikającymi z postanowień ustawy z 1920 r. o uposażeniu urzędników.

5. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli i dyrektorów państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i preparand oraz wizytatorów szkół

5.1. Uprawnieni

Ustawa obejmowała swoim zakresem nauczycieli i dyrektorów państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminariów nauczycielskich i preparand oraz wizytatorów szkół.

5.2. Uposażenie

Uposażenie składało się z płacy zasadniczej, dodatku drożyznianego oraz z dodatku za wyższe studia. Uposażenie to odnosiło się do określonego w ustawie obowiązkowego wymiaru godzin pracy nauczycieli³⁹ oraz zaliczania na jego poczet dodatkowych obowiązków powierzanych nauczycielom (np. zarządzanie biblioteką, pracowniami naukowymi, udział w konferencjach metodycznych, sprawowanie funkcji opiekuna klasy czy odprawianie nabożeństw szkolnych)⁴⁰

Płaca zasadnicza nauczycieli wynosiła **1300 mkp** i była zwiększana co 3 lata o 300 mkp z zastrzeżeniem, że ilość trzyletnich okresów nie mogła przekraczać 10.

Dyrektor (przełożona) państwowej szkoły średniej i seminarium nauczycielskiego otrzymywał uposażenie, przysługujące mu jako nauczycielowi z tytułu jego lat służby, zarówno w charakterze nauczyciela, jak dyrektora.

Nauczyciel lub dyrektor, powołany do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego lub władzy szkolnej drugiej instancji na stanowisko **wizytatora szkół**, otrzymywał uposażenie, należne dyrektorowi.

5.3. Dodatki

a) Dodatek za kierownictwo

- Oprócz uposażenia, jakie przysługiwało **dyrektorowi (przełożonej)** państwowej szkoły średniej i seminarium nauczycielskiego jako nauczycielowi z tytułu jego lat służby, zarówno w charakterze nauczyciela, jak dyrektora, otrzymywał on dodatek za kierownictwo w kwocie 1500 marek polskich miesięcznie.
- **Kierownik preparandy lub szkoły ćwiczeń** otrzymywał, oprócz wynagrodzenia, przysługującego mu z tytułu jego służby nauczycielskiej, dodatek za kierownictwo, w wysokości 400 marek polskich miesięcznie.

³⁹ Art. 8 „Unormowane niniejszą ustawą uposażenie odnosi się do maksymalnej ilości godzin nauczania tygodniowo, która do czasu określenia jej w pragmatyce służbowej wynosi: a) dla uczących kaligrafii, rysunków, pracy ręcznej, muzyki, śpiewu lub gimnastyki - 24 godzin (lekcji) tygodniowo (I grupa); do tej liczby godzin obowiązany jest także nauczyciel szkoły ćwiczeń i preparand; b) dla uczących religii, historii, geografii, higieny lub propedeutyki fil. -20 godz. tygodniowo (II grupa); c) dla uczących języków, matematyki, fizyki, chemii, przyrody, pedagogii - 18 godz. tygodniowo (III grupa).”

⁴⁰ Art. 9 ustawy z 1920 r. o uposażeniu nauczycieli i dyrektorów szkół średnich.

- b) **Za każdy oddział równorzędny** dyrektor (przełożona) lub kierownik otrzymywał 50 mkp miesięcznie.
- c) Gdy przy szkole był internat, dyrektor (przełożona) lub kierownik otrzymywał **wynagrodzenie dodatkowe**, w wysokości 300 mkp miesięcznie.
- d) Jeżeli wymiar nauczycielskich zajęć dyrektora szkoły średniej lub seminarium nauczycielskiego przekraczał 8 godzin tygodniowo, dyrektor otrzymywał za te zajęcia **osobne wynagrodzenie** (według tych samych norm co godziny nadliczbowe dla nauczycieli)⁴¹.
- e) Nauczyciel lub dyrektor, powołany do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego lub władzy szkolnej drugiej instancji na stanowisko wizytatora szkół, otrzymywał uposażenie, należne dyrektorowi, oraz **dodatek wizytatorski** w wysokości 600 mkp miesięcznie.
- f) Nauczycielowi, który ukończył studia „na jednym wydziale uniwersytetu lub równorzędnego zakładu naukowego” przysługiwał **dodatek za wyższe studia** w wysokości 5% płacy zasadniczej za każdy rok studiów (nie mógł on jednak przekroczyć 20% zasadniczego uposażenia).
- g) **Dodatek drożyzniany** przysługiwał na czas trwania wyjątkowych, wywołanych wojną warunków ekonomicznych. Jego wysokość była uzależniona od sytuacji rodzinnej nauczyciela i od miejscowości, w której pełni służbę. Podstawę do obliczenia dodatku drożyznianego stanowiła wysokość płacy zasadniczej. Wysokość miesięcznego dodatku drożyznianego, obliczanego w mkp, ustalano mnożąc procentową część płacy zasadniczej, stanowiącej mnożną, przez mnożnik jednakowy dla wszystkich stopni służbowych, a różny dla poszczególnych klas miejscowości (patrz: pkt. 1.3.c).

Dodatek drożyzniany nauczyciel otrzymywał zgodnie z przepisami ustawy o uposażeniu urzędników (patrz: punkt 1.3.c.), a mianowicie: nauczyciel, mający mniej, niż 3 dodatki za trzylecia - taki, jak urzędnik VIII stopnia służbowego, mający 3, 4 lub 5 dodatków za trzylecia - taki, jak urzędnik VII stopnia służbowego, a mający 6 i więcej dodatków za trzylecia, taki - jak, urzędnik VI stopnia służbowego.

5.4. Inne świadczenia

- a) Jeżeli nauczyciel lub dyrektor otrzymał mieszkanie w naturze, wartość tego mieszkania potrącano z uposażenia.
- b) Za spełnianie czynności, właściwych innym urzędom, nauczyciel lub dyrektor mógł otrzymywać **dodatkowe wynagrodzenie**, którego wysokość ustalał Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

⁴¹ Art. 10 ustawy z 1920 r. o uposażeniu nauczycieli i dyrektorów szkół średnich.

6. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych, inspektorów szkolnych i zastępców inspektorów szkolnych

6.1. Uprawnieni

Ustawa obejmowała swoim zakresem nauczycieli publicznych szkół powszechnych oraz inspektorów szkolnych i ich zastępców.

6.2. Uposażenie

Na wynagrodzenie nauczycieli objętych omawianą ustawą składały się: płaca zasadnicza, dodatek za wysługę lat oraz dodatek drożyzniowy. Podstawa płacy zasadniczej nauczycieli publicznych szkół powszechnych była uzależniona od stanowiska nauczyciela (poziomu wykształcenia), do którego przypisany był określony stopień służbowy (Tabela 22), taki jak dla urzędników państwowych (art. 3 ustawy dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu urzędników).

Tabela 22. Wysokość wynagrodzenia nauczycieli w zależności od poziomu wykształcenia

Stanowisko/poziom wykształcenia	Stopień	Wysokość miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego w mkp
Nauczyciel posiadający kwalifikacje	X	800
Nauczyciel posiadający kwalifikacje po 6 latach pracy zawodowej	IX	1050
Nauczyciel posiadający kwalifikacje po 15 latach pracy zawodowej	VIII	1300
Nauczyciel posiadający kwalifikacje po 24 latach pracy zawodowej	VII	1600
Nauczyciele, nieposiadający prawem przepisanych kwalifikacji	XI	600

- **Inspektorzy** szkolni otrzymywali uposażenie według zasad obowiązujących dla dyrektorów państwowych szkół średnich ogólnokształcących (patrz: pkt 5.2).
- **Zastępcy inspektorów** szkolnych otrzymywali uposażenia według zasad obowiązujących dla nauczycieli państwowych szkół średnich ogólnokształcących (patrz: pkt 5.2).
- Wynagrodzenie **nauczycieli przedmiotów nieobowiązkowych**, ustalane było zarządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, w porozumieniu z Ministrem Skarbu; wynagrodzenie to nie mogło być niższe od 500 mkp za godzinę w stosunku rocznym.

6.3. Dodatki

- a) Nauczyciel posiadający kwalifikacje otrzymywał, za każdy, kolejny przepracowany rok, **dodatek za wysługę lat** w wysokości 2,5% zasadniczego wynagrodzenia. Nauczyciel taki zaczynał pobierać dodatek dopiero po ukończeniu trzech lat pracy zawodowej. Nauczycielom bez kwalifikacji dodatek ten nie przysługiwał.
- b) Nauczyciele, którzy, obok prawem przepisanych kwalifikacji nauczycielskich dla szkół powszechnych, posiadali **studia wyższe**, otrzymywali uposażenie (według przepisów, obowiązujących dla nauczycieli szkół średnich) w wysokości 5% płacy zasadniczej za każdy rok studiów (patrz: pkt 5.3.f).
- c) Nauczyciele posiadający, obok normalnych kwalifikacji, egzaminy - egzamin kwalifikacyjny do szkół wydziałowych lub inne, które Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uznał za równorzędne - otrzymywali osobny **dodatek**, wynoszący 1200 mkp rocznie.
- d) Dodatkowo, nauczycielom, którzy na polecenie przełożonego udzielali lekcji ponad *pensum*, wynoszące 30 godzin tygodniowo, przysługiwał **dodatek pieniężny** w wysokości 500 mkp za godzinę w stosunku rocznym, jeżeli ta dodatkowa nauka trwała przynajmniej przez jeden miesiąc.
- e) **Zastępcy inspektorów** szkolnych oprócz uposażenia otrzymywali osobny **dodatek** w wysokości 500 marek polskich miesięcznie.
- f) Nauczyciel otrzymywał, oprócz wynagrodzenia za pracę nauczycielską, osobne wynagrodzenie **za kierownictwo i administrację szkoły**.

Tabela 23. Wysokość rocznego wynagrodzenia za kierownictwo i administrację szkoły

Kategoria szkoły	Wysokość rocznego dodatku w mkp
Kierowanie szkołą 1-2 klasową	480
Kierowanie szkołą 3 klasową	600
Kierowanie szkołą 4 klasową	900
Kierowanie szkołą 5 klasową	1200
Kierowanie szkołą 6 klasową	1800
Kierowanie szkołą 7 klasową	2400
Za każdą klasę równoległą	240

- g) **Dodatek drożyzniany** przysługiwał zgodnie z zasadami wynikającymi z postanowień ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych (art. 6. ustawy o uposażeniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych).

Dodatek drożyzniany przysługiwał na czas trwania wyjątkowych, wywołanych wojną warunków ekonomicznych. Jego wysokość była uzależniona od sytuacji rodzinnej nauczyciela i od miejscowości, w której pełnił służbę⁴².

⁴² Jak w przypadku urzędników państwowych stosowano kategorie: osoby samotne, mała rodzina, średnia rodzina, duża rodzina oraz 5 klas miejscowości (patrz pkt. 1.3.c.), mnożna obliczana była według tego samego wzoru (art.5 ustawy o uposażeniu urzędników).

Podstawę do obliczenia dodatku drożyznianego stanowiła wysokość płacy zasadniczej (Tabela 22). Wysokość miesięcznego dodatku drożyznianego, obliczanego w mkp, ustalano mnożąc procentową część płacy zasadniczej nauczyciela (porównaj z Tabela 4), stanowiącej mnożną, przez mnożnik jednakowy dla wszystkich stopni służbowych, a różny dla poszczególnych klas miejscowości (patrz Tabela 3). Mnożna wyrażona w kwocie stanowiącej procent płacy zasadniczej była powiększana o 4, 7 i 10 jednostek w zależności od wielkości rodziny.

Nauczyciele publicznych szkół powszechnych otrzymywali dodatek drożyzniany taki, jak urzędnicy VII, VIII, IX, X, względnie XI stopnia służbowego (zgodnie z Tabelą 22 i na mocy rozporządzenia RM z 1920 r. o dodatkach). Inspektorzy szkolni i ich zastępcy otrzymywali dodatek taki jak urzędnicy VI, VII, względnie VIII stopnia, ponieważ otrzymywali wynagrodzenie zasadnicze odpowiednio jak dyrektorzy i nauczyciele państwowych szkół średnich ogólnokształcących⁴³ .

6.4. Inne świadczenia

- a) Jeżeli nauczyciel otrzymywał **mieszkanie** w naturze, wartość tego mieszkania potrącano mu z uposażenia.
- b) „Państwo obowiązane jest wzamian opału wypłacić wszystkim nauczycielom **równoważnik pieniężny**, którego wysokość, odnośnie do stosunków lokalnych, oznaczy Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, w porozumieniu z Ministrem Skarbu.”⁴⁴
- c) „Kierownicy szkół z reguły, a inni nauczyciele w miarę możliwości, otrzymują z gminy, względnie z funduszu szkolnego miejscowego, przynajmniej **dwie morgi** ornego gruntu w jednej połaci, o ile możliwości przy budynku szkolnym, nie dalej, jak w odległości półtora kilometra od szkoły. Jeżeli gmina nie może udzielić kierownikowi gruntu, wówczas otrzymywał on równoważnik pieniężny ze Skarbu Państwa”⁴⁵.

Tabela 24. Równoważnik pieniężny dla kierowników i dla nauczycieli, o ile nie otrzymywali gruntu

Klasa miejscowości	Równoważnik pieniężny w mk. rocznie
I	900
II	720
III	600
IV	450
V	360

⁴³ Załącznik 7 rozporządzenia RM z 1920 r. o dodatkach.

⁴⁴ Art. 8 ustawy o uposażeniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych.

⁴⁵ Art. 9 ustawy o uposażeniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych.

7. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli, dyrektorów, instruktorów państwowych szkół zawodowych oraz seminarjów dla nauczycieli zawodowych

7.1. Uprawnieni

Ustawa obejmowała swoim zakresem nauczycieli, dyrektorów, instruktorów państwowych szkół zawodowych oraz seminariów dla nauczycieli zawodowych.

Postanowień ustawy nie stosowano do nauczycieli kontraktowych, których wynagrodzenie mogło być podwyższane za zgodą Ministra Skarbu tylko w drodze „rewizji zawartej umowy.”⁴⁶

7.2. Uposażenie

Na uposażenie nauczycieli objętych omawianą ustawą składały się: płaca zasadnicza, dodatek za wysługę lat oraz dodatek drożyzniowy. Omawiana ustawa wyodrębniała, pod względem zasad wynagradzania, trzy grupy uprawnionych:

- nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących oraz przedmiotów pomocniczych w państwowych niższych szkołach zawodowych. Zasady ich wynagradzania były tożsame z tymi, które dotyczyły nauczycieli publicznych szkół powszechnych (patrz: Tabela 22).
- nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących w średnich szkołach zawodowych i seminariach dla nauczycieli szkół zawodowych, nauczyciele przedmiotów zawodowych, posiadający kwalifikacje, wymagane dla nauczycieli szkół średnich we wszystkich szkołach zawodowych oraz dyrektorzy wszystkich szkół zawodowych. Zasady ich wynagradzania były z kolei tożsame z tymi, które dotyczyły nauczycieli oraz dyrektorów państwowych szkół średnich ogólnokształcących (patrz: pkt 5.2.).
- instruktorzy w państwowych szkołach zawodowych. Ustawa wyodrębniała dwie kategorie tych pracowników i różnicowała ich wynagrodzenia:
 - instruktorzy z pełną kwalifikacją mający **ukończoną szkołę rzemieślniczą** albo inną uznaną za równorzędną oraz posiadający co najmniej 6-letnią praktykę zawodową otrzymywali płacę zasadniczą według tych samych zasad, co nieposiadający wyższych studiów nauczyciele państwowych szkół średnich ogólnokształcących, z tą różnicą, iż dodatki trzyletnie wynosiły po 100 marek polskich miesięcznie, a liczba ich nie mogła przekraczać 5.
 - instruktorzy z niższą kwalifikacją mający **ukończoną szkołę powszechną** oraz posiadający, co najmniej 6-letnią praktykę zawodową otrzymywali płacę zasadniczą niższą o 400 marek polskich miesięcznie od płacy zasadniczej instruktorów z pełną kwalifikacją.

⁴⁶ Art. 10 ustawy o uposażeniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych.

7.3. Dodatki

- a) **Dodatek za wysługę** lat przysługiwał w wysokości 2,5% za każdy kolejny przepracowany rok. Dodatek przysługiwał po roku pracy.
- b) Nauczyciel pracujący w państwowej średniej szkole zawodowej, któremu powierzono kierownictwo jednego z wydziałów szkoły, otrzymywał **dodatek za kierownictwo** w wysokości 300 mkp miesięcznie.
- c) Dyrektorowi, instruktorowi lub nauczycielowi przedmiotów zawodowych, będącemu wybitnym specjalistą, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, w porozumieniu z Ministrem Skarbu mógł przyznać specjalny **dodatek kwalifikacyjny**.
- d) Nauczyciel lub dyrektor, powołany do Ministerstwa lub władzy szkolnej II instancji na stanowisko wizytatora szkół, otrzymywał uposażenie należne dyrektorowi oraz **dodatek wizytatorski** w wysokości 600 marek miesięcznie.
- e) **Dodatek drożyzniany** przysługiwał na czas trwania wyjątkowych, wywołanych wojną warunków ekonomicznych.

Nauczyciele otrzymywali dodatek drożyzniany na takich zasadach jak nauczyciele względnie dyrektorzy państwowych szkół średnich i ogólnokształcących (patrz: punkt 5.3.g)⁴⁷.

Instruktorzy tak z pełną, jak i z niższą kwalifikacją otrzymywali dodatek drożyzniany na zasadach takich jak urzędnicy państwowi posiadający wynagrodzenie odpowiedniego stopnia służbowego⁴⁸:

- mający do 4 dodatków trzechletnich - taki, jak urzędnik IX stopnia,
- mający więcej niż 4 dodatki - taki, jak urzędnik VIII stopnia służbowego.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia RM z 1920 r. o dodatkach, nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących w średnich szkołach zawodowych i dyrektorzy wszystkich szkół zawodowych otrzymywali dodatek drożyzniany taki jak urzędnicy VI, VII, względnie VIII stopnia.

⁴⁷ Art. 1 ustawy o uposażeniu nauczycieli, dyrektorów, instruktorów szkół zawodowych.

⁴⁸ Patrz rozdział o urzędnikach państwowych i funkcjonariuszach niższych (pkt. 1.3.c).

8. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów (wymiar sprawiedliwości) Rzeczypospolitej Polskiej

8.1. Uprawnieni

Ustawa obejmowała swoim zakresem sędziów, prokuratorów i aplikantów.

Sędziowie i prokuratorzy (z wyłączeniem sędziów pokoju nieprawników oraz pełniących swe czynności dodatkowo niezawodowych sędziów pokoju), podzieleni byli pod względem uposażenia na cztery grupy:

- I grupa – sędziowie pokoju, sędziowie śledczy (w byłym zaborze rosyjskim i austriackim), sędziowie powiatowi (w byłym zaborze austriackim i pruskim), sędziowie zapasowi (w byłym zaborze austriackim), naczelnicy sądów powiatowych (w byłym zaborze austriackim i pruskim), prezesi sądów powiatowych (w byłym zaborze pruskim), podprokuratorzy przy sądach okręgowych.
- II grupa – prezesi, wiceprezesi i sędziowie sądów okręgowych, dyrektorowie przy sądach okręgowych (w byłym zaborze pruskim), prokuratorzy przy sądach okręgowych, podprokuratorzy przy sądach apelacyjnych.
- III grupa – prezesi, wiceprezesi i sędziowie sądów apelacyjnych, prezesi senatów przy sądach apelacyjnych (w byłym zaborze pruskim) prokuratorzy przy sądach apelacyjnych, zastępcy prokuratorów przy sądach apelacyjnych (w byłym zaborze pruskim), podprokuratorzy przy Sądzie Najwyższym.
- IV grupa – I prezes, prezesi i sędziowie Sądu Najwyższego, pierwszy prokurator i prokuratorzy przy Sądzie Najwyższym.

8.2.1. Uposażenie

Uposażenie sędziego i prokuratora składało się: z płacy zasadniczej, dodatku starszeństwa (wysługa lat), dodatku drożyznianego oraz z dodatku za kierownictwo. Płaca zasadnicza we wszystkich czterech wymienionych wyżej grupach, wynosiła 2400 mkp miesięcznie.

Zawodowi sędziowie pokoju (nieprawnicy) w b. dzielnicy rosyjskiej otrzymywali 3/4 części uposażenia, ustanowionego dla grupy pierwszej.⁴⁹

Niezawodowi sędziowie pokoju w b. dzielnicy rosyjskiej i pruskiej, pełniący swe czynności dodatkowo, sprawowali swe obowiązki honorowo. Normy ryczałtowego zwrotu kosztów i odszkodowania za stratą czasu określał dla b. dzielnicy rosyjskiej Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Skarbu, a dla b. dzielnicy pruskiej Minister b. Dzielnicy Pruskiej⁵⁰.

⁴⁹ Art. 14 ustawy z 1920 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów.

⁵⁰ Art. 15 ustawy z 1920 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów.

8.2.2. Uposażenie aplikantów

Aplikanci bez egzaminu na sędziego otrzymywali uposażenie: w pierwszym roku w wysokości 600 mkp miesięcznie, a po upływie roku 1000 mkp miesięcznie.

8.3. Dodatki

a) Dodatek starszeństwa (wysługa lat)

Tabela 25. Wysokość dodatku za starszeństwo w zależności od przydzielonej grupy oraz przepracowanych lat

Grupa oraz liczba przepracowanych lat	Wysokość dodatku miesięcznego w markach polskich
Grupa I po 3 latach	300
po 6 latach	600
po 9 latach	900
Dla sędziów i prokuratorów z grupy I, którzy nie zostali przeniesieni do grupy II po przepracowaniu 12 lat	1200
po przepracowaniu 15 lat	1500
po przepracowaniu 18 lat	1800
po przepracowaniu 21 lat	2100
Grupa II w latach 1-3	1200
po 3 latach	1500
po 6 latach	1800
po 9 latach	2100
po 12 latach	2400
Dla sędziów i prokuratorów z grupy II, którzy nie zostali przeniesieni do grupy III po przepracowaniu 15 lat	2700
po przepracowaniu 18 lat	3000
po przepracowaniu 21 lat	3300

Grupa oraz liczba przepracowanych lat	Wysokość dodatku miesięcznego w markach polskich
Grupa III w latach 1-3	2700
po 3 latach	3000
po 6 latach	3300
po 9 latach	3600
po 12 latach	3900
Dla sędziów i prokuratorów z grupy III, którzy nie zostali przeniesieni do grupy IV po przepracowaniu 15 lat	4200
Grupa IV w latach 1-3	4200
po 3 latach	4500
po 6 latach	4800
po 9 latach	5100

Każdy następny dodatek starszeństwa mieścił już w sobie dodatek poprzedni, jak to pokazuje poniższy załącznik:

Załącznik do art. 5, ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów poz. 436.

TABELA GRAFICZNA.

52			2.400 + 5.100 = 7.500	IV grupa
51				
50				
49			2.400 + 4.800 = 7.200	
48				
47				
46			2.400 + 4.500 = 6.900	
45				
44				
43		16	2.400 + 4.200 = 6.600	
42		15		III grupa
41		14		
40		13	2.400 + 3.900 = 6.300	
39		12		
38		11		
37		10	2.400 + 3.600 = 6.000	
36		9		
35		8		
34	22	7	2.400 + 3.300 = 5.700	II grupa
33	21	6		
32	20	5		
31	19	4	2.400 + 3.000 = 5.400	
30	18	3		
29	17	2		
28	16	1	2.400 + 2.700 = 5.100	
27	15			
26	14			I grupa
25	13		2.400 + 2.400 = 4.800	
24	12			
23	11			
22	10	22	2.400 + 2.100 = 4.500	I grupa
21	9	21		
20	8	20		
19	7	19	2.400 + 1.800 = 4.200	
18	6	18		
17	5	17		
16	4	16	2.400 + 1.500 = 3.900	
15	3	15		
14	2	14		
13	1	13	2.400 + 1.200 = 3.600	
12		12		I grupa
11		11		
10		10	2.400 + 900 = 3.300	
9		9		
8		8		
7		7	2.400 + 600 = 3.000	
6		6		
5		5		
4		4	2.400 + 300 = 2.700	
3		3		
2		2		
1		1	2.400	

b) Dodatek drożyzniany

Sędziom, prokuratorom i aplikantom przysługiwał dodatek drożyzniany na czas trwania wyjątkowych, wywołanych wojną warunków ekonomicznych, w zależności od stosunków rodzinnych i kategorii miejscowości, w której pełnili służbę⁵¹.

Wysokość dodatku dla sędziów i prokuratorów stanowił wynik pomnożenia dwóch czynników:

- zapisanej w ustawie liczby (mnożnej) takiej samej dla wszystkich czterech grup uposażenia sędziów i prokuratorów (wymienionych w punkcie 8.1.) różnej ze względu na sytuację rodzinną (grupa ze względu na sytuację rodzinną) danego sędziego lub prokuratora (Tabela 26),
- przez mnożnik - liczba jednakowa dla wszystkich czterech grup sędziów i prokuratorów, różny dla poszczególnych klas miejscowości. (patrz: pkt 1.3.c, Tabela 5.).

Tabela 26. Mnożna naliczania dodatku drożyznianego dla sędziów i prokuratorów

Grupa rodzinna	Mnożna
Samotni	23
Mała rodzina	27
Średnia rodzina	30
Duża rodzina	33

Mnożne dla aplikantów różniły się w zależności od grup rodzinnych, zdanego egzaminu i wysokości uposażenia.

Tabela 27. Mnożne dla aplikantów

Grupa rodzinna	Aplikanci którzy zdali egzamin	Aplikanci bez egzaminu z uposażeniem 600 mkp	Aplikanci bez egzaminu z uposażeniem 1000 mkp
Samotni	18	10	14
Mała rodzina	22	14	18
Średnia rodzina	25	17	21
Duża rodzina	28	20	24

Tabele z stawkami miesięcznego dodatku drożyznianego dla sędziów, prokuratorów i aplikantów sędziowskich wyliczonymi zgodnie z wzorem zapisanym w ustawie zostały opublikowane w rozporządzeniu RM z 1920 r. o dodatkach (załącznik 7).

⁵¹ Jak w przypadku funkcjonariuszy państwowych stosowano kategorie: osoby samotne, mała rodzina, średnia rodzina, duża rodzina oraz 5 klas miejscowości (patrz pkt. 1.3.c.).

Tabela 28. Wysokość miesięcznego dodatku drożyznianego w mkp – sędziowie i prokuratorzy

Grupa rodzinna	Klasa miejscowości				
	I	II	III	IV	V
Samotni	3450	3105	2760	2415	2070
Mała rodzina	4050	3645	3240	2835	2430
Średnia rodzina	4500	4050	3600	3150	2700
Duża rodzina	4950	4455	3960	3465	2970

Tabela 29. Wysokość miesięcznego dodatku drożyznianego w mkp – aplikanci egzaminowani i asesorowie byłej dzielnicy pruskiej

Grupa rodzinna	Klasa miejscowości				
	I	II	III	IV	V
Samotni	2700	2430	2160	1890	1620
Mała rodzina	3300	2970	2640	2310	1980
Średnia rodzina	3750	3375	3000	2625	2250
Duża rodzina	4200	3780	3360	2940	2520

Tabela 30. Wysokość miesięcznego dodatku drożyznianego w mkp – aplikanci nieegzaminowani z uposażeniem miesięcznym 1000 mkp

Grupa rodzinna	Klasa miejscowości				
	I	II	III	IV	V
Samotni	2100	1890	1680	1470	1260
Mała rodzina	2700	2430	2160	1890	1620
Średnia rodzina	3150	2835	2520	2205	1890
Duża rodzina	3600	3240	2889	2520	2160

Tabela 31. Wysokość miesięcznego dodatku drożyznianego w mkp – aplikanci nieegzaminowani z uposażeniem miesięcznym 600 mkp

Grupa rodzinna	Klasa miejscowości				
	I	II	III	IV	V
Samotni	1500	1350	1200	1050	900
Mała rodzina	2100	1890	1680	1470	1260
Średnia rodzina	2550	2295	2040	1785	1530
Duża rodzina	3000	2700	2400	2100	1800

c) Dodatek za kierownictwo

W myśl ustawy sędziowie i prokuratorzy, sprawujący czynności kierownicze, **otrzymywali dodatki za kierownictwo** w stosunku procentowym do uposażenia, na które składała się płaca zasadnicza, dodatek za starszeństwo i dodatek drożyzniany.

Dodatek ten wynosił:

- 30% – pierwszy prezes Sądu Najwyższego;
- 25% – prezesi sądów apelacyjnych, prezesi sądów okręgowych i wiceprezesi sądów okręgowych w Krakowie i Lwowie, będący kierownikami sądów okręgowych karnych;
- 20% – prezesi Sądu Najwyższego, prezesi sądów powiatowych, naczelnicy i stali kierownicy sądów powiatowych, jeżeli w sądzie powiatowym pracowało więcej niż 15 sędziów, pierwszy prokurator przy Sądzie Najwyższym,
- 15% – wiceprezesi sądów apelacyjnych, prezesi senatów przy sądach apelacyjnych (w b. dzielnicy pruskiej), wiceprezesi sądów okręgowych, dyrektorzy przy sądach okręgowych (w b. dzielnicy pruskiej), naczelnicy i stali kierownicy sądów powiatowych zatrudniających, wliczając naczelnika (kierownika), co najmniej 5, ale nie więcej niż 15 sędziów, prokuratorzy przy sądach apelacyjnych oraz prokuratorzy przy sądach okręgowych,
- 10% – naczelnicy i stali kierownicy sądów powiatowych, w których pracowało mniej niż 5 sędziów (wliczając naczelnika/kierownika) oraz zastępcy prokuratorów przy sądach apelacyjnych (w b. dzielnicy pruskiej).

Sędziowie i prokuratorzy, którym powierzono kierownictwo przejściowo w czasie nieobecności właściwego kierownika, mieli prawo, o ile sprawowali te czynności przynajmniej przez jeden miesiąc, do dodatku za kierownictwo na czas sprawowania czynności kierowniczych.

Wiceprezesi w czasie, w którym zastępowali prezesów, otrzymywali, na tych samych warunkach, dodatek prezesowski.

Suma płacy zasadniczej, dodatku starszeństwa (dodatku drożyznianego i dodatku za kierownictwo sędziego lub prokuratora, który przeniesiony został z grupy wyższej do niższej, nie mogła przewyższać sumy: płacy zasadniczej, najwyższego dodatku starszeństwa, jaki w tej grupie niższej może być osiągnięty, dodatku drożyznianego i dodatku za kierownictwo. W tym wypadku nastąpić powinno stosowne zmniejszenie, lub całkowite odebranie dodatku za kierownictwo.

8.4. Inne świadczenia

- Jeżeli sędzia lub prokurator otrzymał **mieszkanie** w naturze, wartość tego mieszkania potrącano z uposażenia.
- Sędzia (z wyjątkiem niezawodowych sędziów pokoju w b. dzielnicy rosyjskiej, pełniących swe czynności ubocznie) i prokurator mógł, za spełnianie pewnych czynności, właściwych innym urządóm państwowym, otrzymywać **dodatkowe wynagrodzenie**, którego wysokość ustalała właściwa władza centralna w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

9. Ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 czerwca 1924 r. o ustanowieniu tabeli stanowisk we władzach i urzędach państwowych

Ustawa o służbie cywilnej zostanie omówiona w połączeniu z aktem wykonawczym jakim jest rozporządzenie z 1924 r. w sprawie stanowisk.

9.1. Uprawnieni

Funkcjonariusze państwowej służby cywilnej byli podzieleni na 2 kategorie:

- 1) urzędnicy,
- 2) niżsi funkcjonariusze państwowi.

9.2. Uposażenie

Uposażenie urzędników państwowych i niższych funkcjonariuszy państwowych było (w zakresie wysokości płacy dla poszczególnych stopni) unormowane na mocy przepisów innej ustawy⁵².

Ustawa o państwowej służbie cywilnej przewidywała **12 stopni służbowych**.

Przypisanie stanowisk służbowych do poszczególnych stopni służbowych regulowało rozporządzenie⁵³. Ze względu na poziom wykształcenia wymaganego od kandydatów na urzędników, stanowiska służbowe były podzielone na **3 kategorie służbowe**⁵⁴:

- I. – wymagające wykształcenia wyższego, potwierdzonego złożeniem odpowiednich egzaminów;
- II. - wymagające wykształcenia średniego ogólno-kształcącego lub zawodowego;
- III. – wymagające ukończenia szkoły powszechnej lub niższych klas szkoły średniej.

Stalą służbę państwową rozpoczynało się w⁵⁵:

- I. kategorii służbowej - od VIII stopnia służbowego,
- II. kategorii służbowej – od X stopnia służbowego,
- III. kategorii służbowej – od XI lub XII stopnia służbowego.

Mianowanie na stanowiska służbowe zaliczane do pierwszych czterech stopni (I, II, III i IV stopień służbowy) ustawa zastrzegała dla Prezydenta Rzeczypospolitej. Urzędników sejmowych mianował Marszałek Sejmu. Na pozostałe stanowiska urzędników mianowały odpowiednie władze naczelne.

Praktykant otrzymywał na czas trwania służby przygotowawczej wynagrodzenie w następującej wysokości:

⁵² Art. 39 i art. 106 ustawy z 1922 o służbie cywilnej tym samym odwołuje się do przepisów ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych – stan prawny na dzień wejścia w życie ustawy z 1922 r. o służbie cywilnej .

⁵³ Załączniki od 1 do 15 rozporządzenia w sprawie stanowisk.

⁵⁴ Art. 11 ustawy z 1922 o służbie cywilnej.

⁵⁵ Art. 17 ustawy z 1922 o służbie cywilnej.

- I. kategoria – X stopień służbowy
- II. kategoria – XI stopień służbowy
- III. kategoria – XII stopień służbowy

Tabela 32. Stanowiska służbowe i przypisane im stopnie uposażenia w 3 kategoriach⁵⁶

1. Prezydium Rady Ministrów					
Stanowiska poza kategoriami: Prezes Rady Ministrów					
I Kategoria		II Kategoria		III kategoria	
Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy
Centrala:					
Podsekretarz stanu	III	Naczelnny rachmistrz	VII-VI	Naczelnik kancelarii	VIII-VII
Dyrektor departamentu	IV-III	Asesor Księgowy	VIII-VII	Intendent Adiunkt kancelaryjny	IX-VIII
Naczelnik wydziału	VI-IV	Skarbnik Kontroler	IX-VIII	Rejestrator	X-IX
Radca ministerialny	VI-V	Sekretarz	X-IX	Rachmistrz	XII-X
Referendarz	VIII-VII	Asystent rachunkowy	X	Kancelista	XII-XI
Urzędy i instytucje przy Prezesie Rady Ministrów					
Prezes Prokuraturii Generalnej RP	III	Naczelnny rachmistrz	VII	Naczelnik kancelarii	VIII-VII
Wiceprezes Prokuraturii Generalnej RP, Prezes oddziału Prokuraturii Generalnej RP	IV	Asesor Księgowy	VIII-VII	Adiunkt kancelaryjny	IX-VIII
Starszy Radca Prokuraturii Generalnej RP	V-IV	Korektorka Kontroler Skarbnik	IX-VIII	Dysponent Drukarni Państwowej	X-IX
Naczelnik Sekretariatu Prawniczego Najwyższego Trybunału Administracyjnego	VI-V	Sekretarz	X-IX	Rachmistrz	XII-X

⁵⁶ Tabela na podstawie załączników od 1-15 rozporządzenia w sprawie stanowisk.

Naczelnny Dyrektor Drukarń Państwowych Dyrektor Polskiej Agencji Telegraficznej Radca Prokuraturii Generalnej					
Radca Sekretariatu Prawniczego Najwyższego Trybunału Administracyjnego	VI	Asystent rachunkowy	X	Kancelista	XII-XI
Redaktor Polskiej Agencji Telegraficznej	VIII-VI				
Referendarz Najwyższego Trybunału Administracyjnego Referendarz Prokuraturii Generalnej	VIII-VII				

2. Kancelaria Cywilna Prezydenta RP

I Kategoria		II Kategoria		III kategoria	
Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy
Szef Kancelarii	IV-III	Naczelnny rachmistrz Zarządca gmachu reprezentacyjnego	VII-VI	Intendent Adiunkt kancelaryjny	IX-VIII
Zastępca szefa kancelarii cywilnej	V	Asesor Księgowy	VIII-VII	Rejestrator	X-IX
Radca ministerialny	VI	Skarbnik Kontroler	IX-VIII	Rachmistrz	XII-X
Inspektor gmachów reprezentacyjnych	VII-VI	Sekretarz	X-IX	Kancelista	XII-XI
Referendarz	VIII-VII	Asystent rachunkowy	X		

3. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Stanowiska poza kategoriami: Minister II st. sł.

I Kategoria		II Kategoria		III kategoria	
Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stanowisko
Centrala:					
Podsekretarz stanu	III	Naczelnny rachmistrz	VII-VI	Naczelnik kancelarii	VIII-VII
Dyrektor departamentu Dyrektor Głównego Urzędu Statystycznego Generalny Dyrektor Zdrowia	IV-III	Asesor Księgowy	VIII-VII	Intendent Adiunkt kancelaryjny	IX-VIII
Naczelnik wydziału	VI-IV	Skarbnik Kontroler	IX-VIII	Rejestrator	X-IX
Radca ministerialny Inspektor ministerialny	VI-V	Sekretarz	X-IX	Rachmistrz	XII-X
Referendarz	VIII-VII	Asystent rachunkowy	X	Kancelista	XII-XI
Władze i urzędy podległe:					
Wojewoda Delegat Rządu w Wilnie Komisarz Rządu w Warszawie	IV-III	Naczelnny rachmistrz	VII	Naczelnik kancelarii	IX-VIII
Dyrektor laboratorium rybackiego na Helu	V-IV	Mierniczy Asesor Księgowy	VIII-VII	Adiunkt kancelaryjny	X-IX
Wice-wojewoda	V	Skarbnik Kontroler	IX-VIII	Rysownik	XI-IX
Naczelnik wydziału Dyrektor Okręgowy Dyrekcji Robót Publicznych Komisarz rządu w Łodzi	VI-V	Instruktor rybacki Podkomisarz ochrony lasów Technik (drogowy, wodny, mierniczy)	X-VIII	Rejestrator	XI-X
Radca wojewódzki Naczelnik morskiego urzędu rybackiego	VI	Sekretarz	X-IX	Rachmistrz Nadzorca rybacki Pomocnik techniczny	XII-X

Radca budowlany					
Starosta Inspektor lekarski Inspektor farmaceutyczny Inspektor weterynaryjny Inspektor rybacki Inspektor ochrony lasów Inspektor majątków państwowych Inspektor rolny Zarządca pracowni rozpoznawczej Adiunkt laboratorium rybackiego na Helu	VII-VI	Asystent rachunkowy	X	Kancelista	XII-XI
Konserwator Instruktor stowarzyszenia przemysłowców	VIII-VI				
Lekarz powiatowy Lekarz weterynaryjny Inżynier powiatowy Architekt powiatowy Kontroler majątków państwowych Komisarz ochrony lasów Lustrator weterynaryjny Referendarz Asystent pracowni rozpoznawczej	VIII-VII				
Policja państwowa (stanowiska specjalne)					
Komendant główny	IV	Komisarz	VII		
Nadinspektor Inspektor	V	Podkomisarz	VIII		
Podinspektor	VI	Aspirant	IX		
Nadkomisarz	VII				

Komisarz					
Podkomisarz	VIII				
4. Ministerstwo Spraw Zagranicznych					
Stanowiska poza kategoriami: Minister II st. sł.					
I Kategoria		I Kategoria		I Kategoria	
Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy
Centrala:					
Podsekretarz stanu	III	Naczelnny rachmistrz	VII-VI	Naczelnik kancelarii	VIII - VII
Dyrektor departamentu	IV-III	Asesor Księgowy	VIII-VII	Intendent Adiunkt kancelaryjny	IX - VIII
Dyrektor protokołu dyplomatycznego	V-IV	Skarbnik Kontroler	IX-VIII	Rejestrator	X - IX
Naczelnik wydziału	VI - IV	Sekretarz	X-IX	Rachmistrz	XII - X
Radca ministerialny Zastępca dyrektora protokołu dyplomatycznego	VI-V	Asystent rachunkowy	X	Kancelista	XII-XI
Referendarz	VIII-VII				
Władze i urzędy podległe:					
Ambasador Poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny I kl.	III	Naczelnny rachmistrz	VII	Naczelnik kancelarii	IX-VIII
Komisarz generalny Rz. Pol. w Gdańsku	IV-III	Sekretarz konsularny I kl. Asesor Księgowy	VIII-VII	Adiunkt kancelaryjny	X-IX
Poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny II kl. Konsul generalny I kl.	IV	Skarbnik Kontroler	IX-VIII	Rejestrator	XI-X
Poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny III kl. Minister rezydent Zastępca komisarza generalnego Rz. Pol. w Gdańsku Radca legacyjny I kl.	V	Sekretarz konsularny II kl.	X-IX	Rachmistrz	XII-X

Konsul generalny II kl.					
Radca legacyjny II kl. Sekretarz poselstwa I kl. Konsul I i II kl.	VI	Asystent rachunkowy	X	Kancelista	XII-XI
Sekretarz poselstwa II kl. Wicekonsul I i II kl.	VII				
Attache poselstwa Attache konsularny	VIII				
5. Ministerstwo Spraw Wojskowych					
Stanowiska poza kategoriami: Minister II st. sł.					
I Kategoria		I Kategoria		I Kategoria	
Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy
Centrala:					
Podsekretarz stanu	III	Naczelnny rachmistrz	VII-VI	Naczelnik kancelarii	VIII-VII
Dyrektor departamentu	IV-III	Asesor Księgowy	VIII-VII	Intendent Adiunkt kancelaryjny	IX-VIII
Naczelnik wydziału	VI-IV	Skarbnik Kontroler	IX-VIII	Rejestrator Rysownik	X-IX
Radca ministerialny	VI-V	Sekretarz	X-IX	Rachmistrz	XII-X
Referendarz	VIII-VII	Asystent rachunkowy	X	Kancelista	XII-XI
Władze, urzędy i instytucje podległe					
Naczelnik wydziału	VI-V	Naczelnny rachmistrz	VII	Naczelnik kancelarii	IX-VIII
Radca ministerialny	VI	Asesor Księgowy Mierniczy	VIII-VII	Intendent Adiunkt kancelaryjny	X-IX
Referendarz	VIII-VII	Skarbnik Technik Kontroler	IX-VIII	Rejestrator Rysownik	XI-X
		Sekretarz Asystent	X-IX	Rachmistrz	XII-X

		mierniczy			
		Asystent rachunkowy	X	Kancelista	XII-XI
6. Ministerstwo Skarbu					
Stanowiska poza kategoriami: Minister II st. sł.					
I Kategoria		I Kategoria		I Kategoria	
Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy
Centrala:					
Podsekretarz stanu Prezes Głównego Urzędu Likwidacyjnego	III	Naczelnny rachmistrz Naczelnik centralnej księgowości Naczelnik centralnej asy państwowej	VII-VI	Naczelnik kancelarii	VIII-VII
Dyrektor departamentu Szef sekcji Głównego Urzędu Likwidacyjnego Naczelnny Dyrektor monopolu tytoniowego	IV-III	Asesor Księgowy Skarbnik centralnej kasy państwowej	VIII-VII	Intendent Adiunkt kancelaryjny	IX-VIII
Dyrektor loterii państwowej Komisarz Głównego Urzędu Likwidacyjnego (Poznań) Naczelnik wydziału Zastępca Naczelnego Dyrektora monopolu tytoniowego Sekretarz Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów Dyrektor Państwowego Urzędu Kontroli i Ubezpieczeń	VI-IV	Skarbnik Kontroler	IX-VIII	Rejestrator	X-IX
Inspektor ministerialny Radca ministerialny	VI-V	Sekretarz	X-IX	Rachmistrz	XII-X

Referendarz	VIII-VII	Asystent rachunkowy	X	Kancelista	XII-XI
Władze, urzędy i instytucje podległe					
Prezes Izby Skarbowej	IV	Naczelnik wydziału rachunkowo-kasowego Dyrektor fabryki tyt. Inspektor fabryki tyt. Naczelni wydziału Kontroli Celnej	VII-VI	Naczelnik kancelarii Zarządca państwowego magazynu wyrobów tytoniowych	IX-VII
Prezes Dyrekcji Cel Naczelny Inspektor Cel	V-IV	Asesor Księgowy Inspektor kontroli celnej Inspektor celny Inspektor uprawy tyt. Naczelnik urzędu wykupu tyt. Kontroler fabryki tyt. Mierniczy Naczelnik kasy skarbowej	VIII-VII	Adiunkt kancelaryjny Adiunkt celny	X-IX
Naczelnik wydziału	VI-V	Skarbnik Kontroler	IX-VIII	Rejestrator	XI-X
Radca skarbowy Inspektor ewidencyjny	VI	Sekretarz Komisarz kontroli skarbowej Rewident celny Asystent mierniczy	X-IX	Rachmistrz Sekwestator podatkowy Poborca celny Magazynier tytoniowy	XII-X
Rewizor akcyzowy Rewizor celny Inspektor skarbowy	VII-VI	Asystent rachunkowy	X	Kancelista Rewident kontroli skarbowej	XII-XI
Referendarz	VIII-VII				

Inżynier mierniczy					
Straż celna:					
Naczelny inspektor straży celnej	V	Starszy inspektor straży celnej	VI		
		Insp. straży celnej Starszy komisarz	VII		
		Komisarz	VIII		
		Podkomisarz	X-IX		
7. Ministerstwo Sprawiedliwości					
Stanowiska poza kategoriami: Minister II st. sł.					
I Kategoria		I Kategoria		I Kategoria	
Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy
Centrala:					
Podsekretarz stanu	III	Naczelny rachmistrz	VII-VI	Naczelnik kancelarii	VIII-VII
Dyrektor departamentu	IV-III	Asesor Księgowy	VIII-VII	Adiunkt kancelaryjny Intendent	IX-VIII
Radca prawny	V-IV	Skarbnik Kontroler	IX-VIII	Rejestrator	X-IX
Naczelnik wydziału Redaktor Dziennika Ustaw	VI-IV	Sekretarz	X-IX	Rachmistrz	XII-X
Radca ministerialny	VI-V	Asystent rachunkowy	X	Kancelista	XII-XI
Referendarz	VIII-VII				
Sądy i więzienia:					
Naczelnik sekretariatu prawniczego Sądu Najwyższego	VI-V	Naczelny sekretarz Naczelny rachmistrz Naczelnik	VII	Adiunkt kancelaryjny	X-IX

		depozytów sądowych			
Radca sekretariatu prawniczego	VI	Księgowy Kapelan więzienny	VIII-VII	Podsekretarz Rejestrator Felczer więzienny	XI-X
Referendarz	VIII-VII	Starszy sekretarz	VIII	Rachmistrz	XII-X
Lekarz więzienny	VIII	Naczelnik więzienia Naczelnik zakładu wychowawczo-poprawczego	IX-VII	Kancelista Inspektor straży więziennej	XII-XI
		Inspektor więzienny Nauczyciel Starszy asystent prokuratury przy sądach powiatowych w Wielkopolsce i na Górnym Śląsku	IX-VIII		
		Sekretarz Podinspektor więzienny Asystent prokuratury przy sądach powiatowych w Wielkopolsce i na Górnym Śląsku Komornik sądowy w Wielkopolsce i na Górnym Śląsku	X-IX		
		Asystent rachunkowy Asystent więzienny	X		

8. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

Stanowiska poza kategoriami: Minister II st. sł.

I Kategoria		I Kategoria		I Kategoria	
Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy

Centrala:

Podsekretarz stanu	III	Naczelnny rachmistrz	VII-VI	Naczelnik kancelarii	VIII-VII
Dyrektor departamentu	IV-III	Asesor Księgowy	VIII-VII	Intendent Adiunkt kancelaryjny	IX-VIII
Naczelnny dyrektor archiwów państwowych	V-IV	Skarbnik Kontroler	IX-VIII	Rejestrator	X-IX
Naczelnik wydziału	VI-IV	Sekretarz	X-IX	Rachmistrz	XII-X
Radca ministerialny Wizytator szkoły	VI-V	Asystent rachunkowy	X	Kancelista	XII-XI
Referendarz	VIII-VII				

Władze, urzędy i instytucje podległe

Kurator okręgu szkolnego	IV	Naczelnny rachmistrz	VII	Naczelnik kancelarii	IX-VIII
Dyrektor archiwum Dyrektor muzeum państwowego Dyrektor biblioteki Naczelnik wydziału	VI-V	Asesor Księgowy	VIII-VII	Kierownik ogrodu Adiunkt kancelaryjny	X-IX
Kustosz archiwum	VI	Zastępca inspektora szkolnego	IX-VII	Rejestrator	XI-X
Kustosz muzeum Archiwista Bibliotekarz Wizytator szkół	VII-VI	Kwestor Skarbnik Kontroler	IX-VIII	Rachmistrz	XII-X
Sekretarz szkoły akademickiej Inspektor szkolny	VIII-VI	Sekretarz Asystent mierniczy	X-IX	Kancelista	XII-XI
Referendarz Asystent archiwalny Asystent biblioteczny Administrator klinik Inspektor rolniczy, leśny, ogrodniczy Lekarz szkolny	VIII-VII	Asystent rachunkowy	X		

9. Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Stanowiska poza kategoriami: Minister II st. sł.

I Kategoria		I Kategoria		I Kategoria	
Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy

Centrala:

Podsekretarz stanu	III	Naczelnny rachmistrz	VII-VI	Naczelnik kancelarii	VIII-VII
Dyrektor departamentu	IV-III	Mierniczy Asesor Księgowy	IX-VIII	Intendent Adiunkt kancelaryjny	IX-VIII
Naczelnik wydziału	VI-IV	Skarbnik Kontroler	IX-VIII	Rejestrator	X-IX
Główny inspektor rolnictwa Główny inspektor lasów państwowych Radca ministerialny	VI-V	Sekretarz Asystent mierniczy	X-IX	Rachmistrz	XII-X
Wizytator publicznych szkół ludowo-rolniczych Inspektor hodowli zwierząt	VII-VI	Asystent rachunkowy	X	Kancelista	XII-XI
Referendarz	VIII-VII				
Władze, urzędy i instytucje podległe					
Naczelnik Zarządu okręgowego lasów państwowych Dyrektor zarządu stadnin	V	Naczelnny rachmistrz	VII	Naczelnik kancelarii Kasjer leśny	IX-VIII
Inspektor okręgowy lasów państwowych Inspektor generalny zarządu stadnin	VI-V	Łowczy Mierniczy Asesor Księgowy	VIII-VII	Adiunkt kancelaryjny	X-IX
Radca	VI	Skarbnik Kontroler	IX-VIII	Rejestrator Felczer	XI-X
Inspektor	VII-VI	Technik leśny Technik budowlany Zawiadowca tartaku Zawiadowca kolejek leśnych			
Referendarz Nadleśniczy Taksator leśny Nauczyciel szkół leśnych Inżynier mierniczy Lekarz weterynarii Zarządca stad i	VIII-VII	Leśniczy	X-VIII	Rachmistrz	XII - X
		Sekretarz Asystent mierniczy	X-IX	Kancelista	XII-XI
		Asystent rachunkowy	X		

stadnin państwowych					
Instytucje naukowe (Stanowiska specjalne)					
a) Państwowy Instytut naukowy gospodarstwa wiejskiego w Puławach i Bydgoszczy, b) Państwowy Instytut meteorologiczny w Warszawie, c) Stacja botaniczno-rolnicza Lwów					
Kierownik wydziału państwowego Instytutu nauk gospodarstwa wiejskiego w Puławach i Bydgoszczy Dyrektor państwowego instytutu meteorologicznego	V-IV	Kierownik radiostacji Technik rysownik	VIII-VII	Elektromonter	XI-IX
Kierownik działu lub poddziału państwowego Ins. nauk gosp. wiejsk. w Puławach i Bydgoszczy Wice dyrektor państw. inst. meteorologicznego	VI-V	Radiotelegrafista i telefonista Obserwator	X-VIII		
Kierownik wydziału państw. inst. meteorologicznego Kierownik stacji botaniczno-rolniczej	VI	Rachmistrz meteorologiczny Zawiadowca ogrodu	X-IX		
Inspektor stacji meteorologicznej Bibliotekarz Administrator Instytutu w Puławach	VII-VI				
Adiunkt Asystent	VIII-VII				
10. Ministerstwo Przemysłu i Handlu					
Stanowiska poza kategoriami: Minister II st. sł.					
I Kategoria		I Kategoria		I Kategoria	
Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy
Centrala:					
Podsekretarz stanu	III	Naczelnny	VII-VI	Naczelnik	VIII-VII

Generalny dyrektor poczt i telegrafów		rachmistrz		kancelarii	
Dyrektor departamentu	IV-III	Inspektor legalizacyjny Asesor Księgowy	VIII-VII	Intendent Adiunkt kancelaryjny	IX-VIII
Dyrektor Głównego Urzędu Miar Prezes Urzędu Patentowego Dyrektor Państwowego Instytutu Geologicznego	V-IV	Skarbnik Kontroler	IX-VIII	Rejestrator Grawer Mechanik	X-IX
Wicedyrektor Poczt i Telegrafów Naczelnik wydziału	VI-IV	Technik legalizacyjny Sekretarz	X-IX	Rysownik Laborant	XI-IX
Członek Głównego Urzędu Miar	V	Asystent rachunkowy	X	Rachmistrz	XII-X
Dyrektor Głównego Urzędu Probierczego Radca ministerialny Radca Urzędu Patentowego Geolog	VI-V			Kancelista	XII-XI
Współpracownik naukowy Głównego Urzędu Miar	VI				
Adiunkt Głównego Urzędu Miar Adiunkt geolog	VII				
Referendarz	VIII-VII				
Asystent geolog Asystent Głównego Urzędu Miar	VIII				
Władze, urzędy i instytucje podległe					
Dyrektor wyższego urzędu górniczego Prezes dyrekcji Poczt i Telegrafów	V-IV	Naczelnny rachmistrz Kapitan portu I kl. Kapitan statku I kl.	VII	Naczelnik kancelarii Legislator	IX-VIII

Dyrektor szkoły morskiej Wicedyrektor wyższego urzędu górniczego Naczelnik okręgowego urzędu górniczego Naczelnik wydziału	VI-V	Asesor Księgowy Inspektor taboru marynarki Mierniczy	VIII-VII	Rewizor legalizacyjny Adiunkt kancelaryjny Medalier Dozorca wydm Dozorca latarni morskiej	X-IX
Naczelnik urzędu probierczego Naczelnik okręgowy legalizacji narzędzi mierniczych Wicedyrektor szkoły morskiej Radca legalizacyjny Radca górniczy Radca urzędu morskiego Radca	VI	Kontroler górniczy Probierz	IX-VII	Cechowniczy Magazynier Laborant	XI-IX
Profesor szkoły morskiej	VII-VI	Kapitan portu II kl. Kapitan statku II kl.	VIII	Rejestrator	XI-X
Referendarz	VIII-VII	Wychowawca szkoły morskiej Skarbnik Kontroler	IX-VIII	Rachmistrz	XII-X
		Kapitan portu III kl. Kapitan statku III kl.	IX	Kancelista Pomocnik techniczny Pomocnik dozorca wydm Pomocnik dozorca latarni morskiej	XII-XI
		Technik marynarki Mechanik marynarki Sekretarz	X-IX		
		Kapitan statku IV kl. Asystent rachunkowy Asystent probierczy Asystent kontroli	X		

		ogólnej			
11. Ministerstwo Kolei Żelaznych					
Stanowiska poza kategoriami: Minister II st. sł.					
I Kategoria		I Kategoria		I Kategoria	
Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy
Centrala:					
Podsekretarz stanu	III	Naczelnny rachmistrz	VII-VI	Naczelnik kancelarii	VIII-VII
Dyrektor departamentu	IV-III	Asesor Księgowy	VIII-VII	Intendent Adiunkt kancelaryjny	IX-VIII
Naczelnik wydziału	VI-IV	Skarbnik Kontroler	IX-VIII	Rejestrator	X-IX
Radca ministerialny Inspektor ministerialny	VI-V	Sekretarz	X-IX	Rachmistrz	XII-X
Referendarz	VIII-VII	Asystent rachunkowy	X	Kancelista	XII-XI
12. Ministerstwo Robót Publicznych					
Stanowiska poza kategoriami: Minister II st. sł.					
I Kategoria		I Kategoria		I Kategoria	
Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy
Centrala:					
Podsekretarz stanu	III	Naczelnny rachmistrz	VII-VI	Naczelnik kancelarii	VIII-VII
Dyrektor departamentu	IV-III	Asesor Księgowy	VIII-VII	Intendent Adiunkt kancelaryjny	IX-VIII
Naczelnik wydziału	VI-IV	Skarbnik Kontroler	IX-VIII	Rejestrator Rysownik	X-IX
Radca ministerialny	VI-V	Sekretarz	X-IX	Rachmistrz	XII-X
Referendarz	VIII-VII	Asystent rachunkowy	X	Kancelista	XII-XI
Władze, urzędy i instytucje podległe					
Dyrektor dróg wodnych	V	Naczelnny rachmistrz	VII	Naczelnik kancelarii	IX-VIII
Naczelnik wydziału Inspektor dróg wodnych	VI-V	Mierniczy Asesor Księgowy	VIII-VII	Adiunkt kancelaryjny	X-IX

Dyrektor państwowych zakładów wodociągowych na G. Śląsku					
Inżynier dróg wodnych	VIII-VII	Kontroler	IX-VIII	Rysownik	XI-IX
Referendarz		Skarbnik			
		Technik (wodny, drogowy, mierniczy)	X-VIII	Rejestrator	XI-X
		Sekretarz	X-IX	Rachmistrz	XII-X
		Asystent mierniczy			
		Asystent rachunkowy	X	Kancelista	XII-XI
13. Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej					
Stanowiska poza kategoriami: Minister II st. sł.					
I Kategoria		I Kategoria		I Kategoria	
Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy
Centrala:					
Podsekretarz stanu	III	Naczelnny rachmistrz	VII-VI	Naczelnik kancelarii	VIII-VII
Dyrektor departamentu	IV-III	Asesor	VIII-VII	Intendent	IX-VIII
Główny inspektor pracy		Księgowy		Adiunkt kancelaryjny	
Prezes Trybunału Ubezpieczeń Społecznych	VI-IV	Skarbnik	IX-VIII	Rejestrator	X-IX
Dyrektor urzędu emigracyjnego		Kontroler			
Naczelnik wydziału					
Radca ministerialny	VI-V	Sekretarz	X-IX	Rachmistrz	XII-X
Wicedyrektor dyrektora urzędu emigracyjnego					
Referendarz	VIII-VII	Asystent rachunkowy	X	Kancelista	XII-XI
Władze, urzędy i instytucje podległe					
Dyrektor okręgowego urzędu ubezpieczeń	VI-V	Naczelnny rachmistrz	VII	Naczelnik kancelarii	IX-VIII
Okręgowy inspektor pracy na G. Śląsku					
Obwodowy	VII-VI	Asesor	VIII-VII	Intendent	X-IX

inspektor pracy Inspektor lekarz		Księgowy Mierniczy		Adiunkt kancelaryjny	
Podinspektor pracy Referendarz	VIII-VII	Skarbnik Technik Kontroler	IX-VIII	Rejestrator	XI-X
		Sekretarz Asystent mierniczy	X-IX	Rachmistrz	XII-X
		Asystent rachunkowy	X	Kancelista	XII-XI
14. Ministerstwo Reform Rolnych					
Stanowiska poza kategoriami: Minister II st. sł.					
I Kategoria		I Kategoria		I Kategoria	
Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy
Centrala:					
Podsekretarz stanu	III	Naczelnny rachmistrz	VII-VI	Naczelnik kancelarii	VIII-VII
Dyrektor departamentu Wiceprezes Głównej Komisji Ziemskiej	IV-III	Asesor Księgowy Sekretarz główny komisji ziemskiej	VIII-VII	Intendent Adiunkt kancelaryjny	IX-VIII
Naczelnik wydziału Zastępca Wiceprezesa Głównej Komisji Ziemskiej	VI-IV	Skarbnik Kontroler	IX-VIII	Rejestrator Rysownik	X-IX
Radca ministerialny Inspektor techniczny Inspektor rolny	VI-V	Sekretarz	X-IX	Rachmistrz	XII-X
Referendarz	VIII-VII	Asystent rachunkowy	X	Kancelista	XII-XI
Władze, urzędy i instytucje podległe					
Prezes okręgowego urzędu ziemskiego	V	Naczelnny rachmistrz	VII	Naczelnik kancelarii	IX-VIII
Naczelnik wydziału Naczelnik Bira okręgowej komisji ziemskiej	VI-V	Mierniczy Asesor Księgowy	VIII-VII	Adiunkt kancelaryjny	X-IX
Rewident pomiarów	VII-VI	Skarbnik	IX-VIII	Rysownik	XI-IX

Inspektor ziemski		Kontroler		Adiunkt mierniczy	
Komisarz ziemski	VII	Sekretarz Asystent mierniczy	X-IX	Rejestrator	XI-X
Referendarz Inżynier mierniczy Podkomisarz ziemski	VIII-VII	Asystent rachunkowy	X	Rachmistrz Kancelista	XII-X XII-XI
15. Kancelaria Sejmu i Senatu					
I Kategoria		I Kategoria		I Kategoria	
Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy	Stanowisko	Stopień służbowy
Dyrektor biura sejmu i senatu	IV-III	Rewizor stenogramu	VII-VI	Intendent Adiunkt kancelaryjny	IX-VIII
Zastępca dyrektora biura, sejmu i senatu Naczelnik wydziału gospodarczo-finansowego Dyrektor biblioteki, sejmu i senatu Radca biura, sejmu i senatu	VI-V	Asesor Księgowy	VIII-VII	Rejestrator	X-IX
Redaktor stenogramu	VIII-VI	Skarbnik Kontroler	IX-VIII	Rachmistrz	XII-X
Referendarz	VIII-VII	Stenograf Sekretarz Asystent rachunkowy	X-VIII X-IX X	Kancelista Komendant straży marszałkowskiej	XII-XI

Urzędnik awansował do wyższych stopni służbowych „według uznania władzy przełożonej”, która przy awansach brała pod uwagę przede wszystkim starszeństwo służbowe ale także uzdolnienia, użyteczność i stopień zaufania oraz szczególne kwalifikacje do danego stanowiska, zwłaszcza jeśli kandydaci do awansu mieli taki sam staż służby.

Awans na inne stanowiska mógł następować nie wyżej jak do następnego stopnia służbowego od zajmowanego przez urzędnika poprzednio.

Na każdy rok budżetowy Rada Ministrów uchwalała, na wniosek właściwego ministra przedstawiony w porozumieniu z Ministrem Skarbu, wykaz stanowisk dla poszczególnych władz i urzędów. W przypadku Sejmu i Senatu, wniosek o uchwalenie wykazu stanowisk na Radę Ministrów składał Minister Skarbu po uzgodnieniu z Marszałkami Sejmu i Senatu.

9.3. Dodatki⁵⁷

9.4. Inne świadczenia

- Urzędnikowi stałemu władza mogła przyznać **bezprowcentową zaliczkę w wysokości 3 miesięcznego, pełnego uposażenia**, na okres dwóch lat, do spłacenia w ratach miesięcznych.
- Urzędnik i praktykant, który przepracował przynajmniej rok w służbie państwowej oraz funkcjonariusz państwowy niższy miał prawo do **corocznego urlopu**. Urzędnik mógł też otrzymywać urlop w celu załatwienia spraw osobistych, rodzinnych i w celu podratowania zdrowia.
- Urzędnikowi przysługiwała opieka lekarska i środki lecznicze dla niego i jego rodziny.
- Urzędnik posiadał prawo do uposażenia emerytalnego⁵⁸.

10. Ustawa z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska

Przepisy tej ustawy co do zasady uchylili⁵⁹ przepisy wyżej omówionych (wcześniejszych) ustaw z 13 lipca 1920 r.⁶⁰. Ustawa zawiera przepisy regulujące uposażenia „funkcjonariuszów państwowych i wojska”, składa się z dwóch części - I Postanowienia ogólne i II Postanowienia szczegółowe – i w takim układzie jest poniżej omawiana.

Część I. Postanowienia ogólne

10.1. Uprawnieni⁶¹.

Ustawa obejmowała dwie grupy uprawnionych: funkcjonariuszy państwowych i wojskowych.

1) funkcjonariusze państwowi:

- urzędnicy,

⁵⁷ Ustawa z 1922 r. oraz rozporządzenie z 1924 r. o ustanowieniu stanowisk co do zasady nie zawierają norm regulujących przyznawanie dodatków, nie precyzują stawek i sposobu ich przyznawania dla odpowiednich kategorii uprawnionych.

⁵⁸ Wdowie i sierotom przysługiwało zaopatrzenie wdowie i sieroce unormowane w innej ustawie.

⁵⁹ Za wyjątkiem przepisów regulujących uposażenie sędziów i prokuratorów, gdyż uposażenie sędziów i prokuratorów regulowała osobna ustawa (patrz punkt 11).

⁶⁰ Art. 1 ustawy z 1923r o funkcjonariuszach państwowych i wojska, chodziło o ustawę z 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym oraz prokuratorów, która zastąpiła ustawę 13 lipca z 1920 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów.

⁶¹ Art.1. ustawy z 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszy i wojska.

- państwowi funkcjonariusze niżsi,
- funkcjonariusze policji państwowej,
- etatowi pracownicy państwowi kolei żelaznych,
- pracownicy poczt, telegrafów i telefonów oraz
- nauczyciele wszystkich państwowych szkół publicznych,

2) wojskowi

- wojskowi zawodowi,
- szeregowi pełniący obowiązkową służbę wojskową oraz szeregowi ochotnicy,
- wojskowi powołani do ćwiczeń lub służby wojskowej zarządzeniem Rady Ministrów,
- powołani do służby wojskowej podczas mobilizacji.

10.2. Uposażenie funkcjonariuszy państwowych i wojska

Ustawa wyróżniała 16 grup uposażenia i do każdej grupy przypisywała 1-7 szczebli uposażenia. Wysokość miesięcznego uposażenia otrzymywano przez pomnożenie jednakowej, dla wszystkich grup uposażenia, **mnożnej**, która w dniu wejścia ustawy w życie wynosiła **11600 mkp**, przez liczbę punktów odpowiednią dla danej grupy i szczebla.

Tabela 33. Liczba punktów dla poszczególnych szczebli w zależności od grupy uposażenia

Grupa uposażenia	Szczeble uposażenia						
	a	b	c	d	e	f	g
I	2600 ⁶²						
II	2200	2300	2400				
III	1800	1900	2000	2100			
IV	1400	1500	1600	1700	1800		
V	1100	1200	1300	1400	1500	1600	
VI	800	875	950	1025	1100	1175	
VII	600	660	720	780	840	900	
VIII	480	520	560	600	640	680	
IX	390	420	450	480	510	540	
X	330	350	370	390	410	430	450
XI	270	290	310	330	350	370	390
XII	240	255	270	285	300	315	330
XIII	210	225	240	255	270	285	300
XIV	180	195	210	225	240	255	270
XV	150	165	180	195	210	225	240
XVI	130	140	150	160	170	180	190

⁶² Zamieszczone w tabeli liczby oznaczają ilość punktów.

W obrębie danej grupy uposażenia przejście na szczebel wyższy odbywało się automatycznie co 3 lata w stałych terminach półrocznych: 1 stycznia i 1 lipca każdego roku.

10.3. Dodatki

- a) W okresie przejściowym, związanym z przeprowadzaną reformą walutową (w ustawie określonym jako „sanacja Skarbu”) ustawodawca przyznawał osobie uprawnionej tzw. **dodatek regulacyjny** polegający na dodaniu 70 punktów do liczby punktów w każdym szczeblu wszystkich grup ujętych w Tabeli 32. Dodatek ten miał ulegać stopniowemu zmniejszaniu po 10 punktów w okresach półrocznych, w zależności od efektów przeprowadzanej reformy.
- b) Na czas trwania wyjątkowych warunków ekonomicznych ustanowiono dla utrzymującego rodzinę **dodatek ekonomiczny**, wynoszący na każdego członka rodziny, nie więcej jednak niż na 5 członków, po 45 mnożnych miesięcznie. Jednocześnie ze zmniejszaniem się określonego dodatku regulacyjnego o 10 punktów, dodatek ekonomiczny miał ulegać, w określonych terminach, redukcji o 1 mnożną, aż do wysokości 38 mnożnych.

10.4. Inne świadczenia

- a) Funkcjonariusz państwowy i wojskowy zawodowy mieli prawo do **należności za delegacje, podróże służbowe i przeniesienia**.
- b) Funkcjonariuszowi państwowemu i wojskowemu zawodowemu przysługiwała **pomoc lekarska** dla niego i jego rodziny.
- c) Funkcjonariusz państwowy i wojskowy zawodowy mieli prawo do **umundurowania**.
- d) Funkcjonariuszom państwowym i wojskowym zawodowym, którzy otrzymali **mieszkanie** w naturze od Skarbu Państwa, z wyjątkiem szeregowych, którzy otrzymywali bezpłatną kwatery, potrącano wartość tego mieszkania z uposażenia.
- e) Funkcjonariusz państwowy lub wojskowy mógł otrzymywać **dodatkowe wynagrodzenie** za spełnianie czynności, niezwiązanych ściśle z danym urzędem. Wysokość tego wynagrodzenia ustalała właściwa władza centralna w porozumieniu z Ministrem Skarbu.
- f) W razie dostania się do niewoli lub zaginięcia na terenie działań wojennych, funkcjonariusza państwowego, zawodowego oficera lub szeregowego, przez czas ich pobytu w niewoli (zaginięcia) **rodzina otrzymywała 50% ich uposażenia**, pozostałe 50% zawieszano.
- g) W razie śmierci funkcjonariusza państwowego lub wojskowego zawodowego w służbie czynnej wdowie (wdowcowi) lub dzieciom (ślubnym, uprawnionym lub pasierbom jeśli zmarły otrzymywał na nie dodatek ekonomiczny), przysługiwało **pośmiertne** w wysokości trzymiesięcznego uposażenia, pobieranego ostatnio przez zmarłego.
- h) Funkcjonariuszom państwowym i wojskowym zawodowym przysługiwał na okres obowiązywania dodatku regulacyjnego **zwrot opłaty szkolnej** w szkołach średnich, jeżeli rodzice nie mogli umieścić dzieci w równorzędnych zakładach państwowych.

- i) Ponadto poza „należnościami ubocznymi” określonymi w ustawie (patrz w dalszej części „Wojskowi”), Rada Ministrów mogła przyznać funkcjonariuszom i wojskowym zawodowym specjalne dodatki, uzasadnione **szczególnymi właściwościami służby**, oraz **ulgi w przejazdach** państwowymi środkami komunikacji.

Część II. Postanowienia szczegółowe

a) Urzędnicy

„W państwowej służbie cywilnej urzędnicy otrzymują uposażenie tej grupy, która odpowiada liczbowo posiadanemu przez nich stopniowi służbowemu”⁶³ (porównaj Tabela 1 i Tabela 33).

b) Państwowi funkcjonariusze niżsi⁶⁴

1) Uposażenie

Zgodnie z omawianą ustawą państwowych funkcjonariuszy niższych zaliczano do jednej z siedmiu grup uposażenia, od X do XVI włącznie (patrz: Tabela 33).

2) Inne świadczenia

Funkcjonariusze niżsi otrzymywali **umundurowanie za opłatą 25% jego wartości**.

c) Funkcjonariusze Policji Państwowej

1) Uposażenie

Pod względem uposażenia funkcjonariusze policji państwowej zaliczeni zostali do grup uposażenia przedstawionych w poniższej tabeli (porównaj z Tabela 33).

Tabela 34. Uposażenia funkcjonariuszy Policji Państwowej

Stanowisko	Grupa uposażenia
Funkcjonariusze wyżsi	
Komendant Główny	IV
Nadinspektor	V szczebel b
Inspektor	V
Podinspektor	VI
Nadkomisarz	VII szczebel c
Komisarz	VII
Podkomisarz	VIII
Aspirant	IX
Funkcjonariusze niżsi	

⁶³ Art. 18 ustawy o uposażeniu funkcjonariuszy i wojska.

⁶⁴ Zgodnie z art. 92 z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. z 1922 r. Nr 21, poz. 164) o zaliczeniu poszczególnych funkcjonariuszy państwowych do kategorii funkcjonariuszy niższych oraz o ustaleniu ich tytułów, decydowała Rada Ministrów.

Starszy przodownik	X
Przodownik	XI
Starszy posterunkowy	XII
Posterunkowy	XIII

2) Dodatki

Funkcjonariuszom niższym policji przysługiwał **dodatek śledczy** w wysokości 60 mnożnych miesięcznie.

3) Inne świadczenia

Wyższym funkcjonariuszom policji państwowej służby zewnętrznej przy nominacji przysługiwała jednorazowa **kwota na umundurowanie** w wysokości 1000 mnożnych, zaś po dwóch latach służby, przysługiwała ona corocznie w wysokości 500 mnożnych.

d) Funkcjonariusze Straży Celnej⁶⁵

1) Uposażenie

Do uposażenia funkcjonariuszy Straży Celnej miały zastosowanie przepisy dotyczące Policji, z tym, że zaliczenie do poszczególnych grup określało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 stycznia 1924 r. w przedmiocie zaliczenia funkcjonariuszów straży celnej do grup uposażenia (Dz. U. z 1924 r. Nr 14, poz.132).

Tabela 35. Uposażenia funkcjonariuszy Straży Celnej

Stanowisko	Grupa uposażenia
Wyżsi funkcjonariusze (urzędnicy)	
Naczelnny Inspektor	V
Starszy Inspektor	VI
Inspektor	VII szczebel c
Starszy Komisarz	VII
Komisarz	VII
Podkomisarz	IX i X
Niżsi funkcjonariusze	
Starszy Przodownik	X
Przodownik	XI
Starszy Strażnik	XII
Strażnik	XIII

⁶⁵ Funkcjonariusze Straży Celnej nie są wymienieni w art. 1 ustawy o funkcjonariuszach państwowych i wojsku, zostali jednak uwzględnieni przez ustawodawcę w art. 22 ustawy ze poprzez odesłanie do przepisów o policji państwowej.

e) Pracownicy kolei państwowych

1) Uposażenie

W dniu wejścia w życie ustawy etatowi pracownicy kolei państwowych mieli przeliczane uposażenie z dotychczas posiadanych stopni płacy⁶⁶ na grupy służbowe (porównaj Tabela 1 i Tabela 33) według poniższej tabeli.

Tabela 36. Przeliczenie stopni służbowych na grupy uposażenia dla pracowników kolei państwowych

Stopień płacy	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Grupa uposażenia	IV	V sz ⁶⁷ .b	V	VI	VII sz.b	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI sz.b

2) Inne świadczenia

Pracownikom pracującym w umundurowaniu, przysługiwał mundur za opłatą **25% jego wartości**.

f) Pracownicy poczty, telegrafów i telefonów

1) Uposażenie

W dniu wejścia w życie ustawy pracownicy poczty, telegrafów i telefonów pobierający uposażenie na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu urzędników i funkcjonariuszów niższych państwowych otrzymują uposażenie zgodnie⁶⁸ przeliczeniem ze stopni płacy na grupę uposażenia, jak w poniższej tabeli:

Tabela 37. Przeliczenie stopni służbowych na grupy uposażenia dla pracowników poczty, telegrafów i telefonów wynagradzanych na zasadach państwowych funkcjonariuszów niższych

Stopień płacy	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Grupa uposażenia	XVI	XVI szczebel b	XV	XV szczebel b	XIV	XIII	XII	XI	X

2) Inne świadczenia

Pracownikom pracującym w umundurowaniu, przysługiwał mundur za opłatą **25% jego wartości**.

g) Nauczyciele

➤ **Profesorowie i pomocnicze siły naukowe w szkołach akademickich**

1) Uposażenie

⁶⁶ Art.3 ustawy o pracownikach kolei państwowych.

⁶⁷ Szczebel b.

⁶⁸ Art. 100 ustawy o funkcjonariuszach państwowych i wojska.

- Profesorowie zwyczajni szkół akademickich otrzymywali uposażenie grupy IV, profesorowie nadzwyczajni otrzymywali uposażenie grupy V. Profesorom zwyczajnym i nadzwyczajnym po upływie 3 lat, spędzonych w ostatnim szczeblu odnośnej grupy, dodawano po 100 punktów.
- Adiunkci, kustosze, prosektoży, konstruktorzy i obserwatorzy otrzymywali uposażenie VII grupy.
- Asystenci starsi otrzymywali uposażenia szczebla b grupy VIII, asystenci młodszy (demonstratorzy, elewi), którzy posiadali absolutorium akademickie lub ukończyli odpowiedni okres studiów otrzymywali uposażenie szczebla b grupy IX.

2) Dodatki

a) Rektorzy, dziekani i dyrektorzy studiów o własnych statutach na czas pełnienia obowiązków otrzymywali następujące dodatki:

- Rektorzy szkół akademickich o więcej niż 3 wydziałach – 300 mnożnych miesięcznie;
- Rektorzy innych szkół akademickich – 250 mnożnych miesięcznie;
- dziekani i dyrektorzy studiów o własnych statutach – 200 mnożnych miesięcznie;
- kierownicy zakładów naukowych dużych – 150 mnożnych miesięcznie;
- kierownicy zakładów naukowych małych i seminariów – 100 mnożnych miesięcznie.

b) **Wynagrodzenie za wykłady zlecone wynosiło:**

- za 1 godzinę na tydzień wykładu, zleconego przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego – 120 mnożnych miesięcznie;
- za wykłady zlecone powtarzane oraz za prowadzenie ćwiczeń i seminariów zleconych, nie wyłączając powtarzanych – 80 mnożnych miesięcznie za 1 godzinę tygodniowo;
- za lekcje lektorów za 1 godziną na tydzień – 80 mnożnych miesięcznie.

➤ **Nauczyciele i dyrektorzy państwowych szkół średnich ogólnokształcących, preparand, seminariów nauczycielskich i ochroniarskich, wyższych kursów nauczycielskich i Państwowego Instytutu Nauczycielskiego**

1) Uposażenie⁶⁹

- **Nauczyciele posiadający kwalifikacje⁷⁰** z wyjątkiem nauczycieli rysunku, pracy ręcznej, śpiewu, muzyki i gimnastyki, niemający matury gimnazjalnej lub seminaryjnej i

⁶⁹ Art. 34 „(...)uposażenie odnosi się do maksymalnej ilości godzin nauczania tygodniowo, która wynosi:

- a) 24 godziny nauczania tygodniowo w I kategorii przedmiotów, obejmującej: kaligrafię, rysunek, pracę ręczną, muzykę, śpiew i gimnastykę; do tej liczby godzin obowiązany jest także nauczyciel szkoły ćwiczeń i preparand;
- b) 20 godzin nauczania tygodniowo w II kategorii przedmiotów, obejmującej: religję, historję, geografję, higienę i propedeutykę filozofii;
- c) 18 godzin nauczania tygodniowo w III kategorii przedmiotów, obejmującej: języki, matematykę, fizykę, chemję, przyrodę i pedagogię.

ukończonych co najmniej dwuletnich specjalnych kursów zawodowych, otrzymywali przy mianowaniu uposażenie grupy VIII, po przesłużeniu 6 lat – grupy VII, po dalszych 9 latach – grupy VI, wreszcie po następnych 12 latach – grupy V.

- **Nauczyciele szkół ćwiczeń i preparand**, nieposiadający kwalifikacji, nauczyciele rysunku, pracy ręcznej, śpiewu, muzyki i gimnastyki, niemający matury gimnazjalnej lub seminaryjnej i ukończonych co najmniej dwuletnich specjalnych kursów zawodowych, oraz nauczyciele, mający ukończony Państwowy Instytut Nauczycielski otrzymywali przy mianowaniu uposażenie szczebla b grupy IX, po 6 latach – uposażenie grupy VIII, po dalszych 9 latach - grupy VII, wreszcie po następnych 9 – grupy VI.
- **Nauczyciele, nieposiadający przepisanych kwalifikacji**, otrzymywali uposażenie szczebla b grupy IX i mogli przechodzić na wyższe szczeble tylko w obrębie tej grupy uposażenia.
- **Dyrektor szkoły średniej i seminarium nauczycielskiego i ochroniarskiego** otrzymywał uposażenie jak nauczyciel posiadający kwalifikacje, przysługujące mu jako nauczycielowi z tytułu jego służby, zarówno w charakterze nauczyciela, jak i dyrektora. Do liczby punktów, należnych mu z powyższego tytułu, doliczano 225 punktów miesięcznie.
- **Kierownik szkoły ćwiczeń** oprócz uposażenia, przysługującego mu z tytułu jego służby nauczycielskiej, otrzymywał takie wynagrodzenie jak kierownik szkoły powszechnej odpowiedniego stopnia organizacyjnego (patrz dalej: kierownik szkoły powszechnej).
- **Kierownik preparandy** za administrację i kierownictwo otrzymywał wynagrodzenie jak kierownik 3 i 4-klasowej szkoły powszechnej, czyli jak nauczyciel publicznej szkoły powszechnej⁷¹ plus dodatkowe 30 punktów miesięcznie.
- **Nauczyciel wyższych kursów nauczycielskich** otrzymywał uposażenie jak nauczyciel przedmiotów zawodowych kategorii IV w państwowych szkołach zawodowych (tj. jak nauczyciel szkoły ogólnokształcącej posiadający kwalifikacje) z dodatkiem 100 do 200 mnożnych miesięcznie.
- **Kierownik wyższych kursów nauczycielskich** otrzymywał uposażenie jak dyrektor państwowej szkoły zawodowej lub seminarium zawodowego⁷² (który otrzymywał uposażenie, jak nauczyciel przedmiotów ogólnokształcących kategorii I, II, III posiadający kwalifikacje, przysługujące mu jako nauczycielowi: tytułu jego służby w charakterze nauczyciela oraz dodatkowo 225 punktów miesięcznie).

⁷⁰ Uregulowane w ustawie z dnia 26 września 1922 r. dotyczącej kwalifikacyj zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych (Dz. U. z 1922 r. Nr 90, poz. 828).

⁷¹ Nauczyciel szkoły publicznej powszechnej w zależności od kwalifikacji otrzymywał, w zależności od kwalifikacji i stażu, uposażenie grupy od XI do VII.

⁷² Art. 54 ustawy o uposażeniu funkcjonariuszy i wojska.

2) Dodatki

- Dyrektor szkoły średniej i seminarium nauczycielskiego i ochroniarskiego za każdy „oddział równoległy” otrzymywał **dodatkowe wynagrodzenie** w wysokości 10 mnożnych miesięcznie.
- Kierownik szkoły ćwiczeń otrzymywał dodatek **za administrację** szkoły jak kierownik szkoły powszechnej odpowiedniego stopnia organizacyjnego⁷³.
- Kierownik preparandy **za administrację szkoły** otrzymywał dodatkowo po 15 mnożnych miesięcznie.
- Dyrektor lub kierownik szkoły, przy której był internat, otrzymywał **wynagrodzenie dodatkowe** w wysokości 30 mnożnych miesięcznie.
- Nauczyciel powołany do pracy instruktorskiej (udzielania instrukcji pedagogicznych nauczycielom) otrzymywał na czas spełniania tej pracy zniżkę obowiązującej liczby godzin nauczania do godzin 6 oraz **dodatek do uposażenia**, przysługującego mu jako nauczycielowi, w wysokości 225 mnożnych miesięcznie.
- W razie potrzeby nauczyciel zobowiązany był udzielać lekcji oraz spełniać czynności administracyjne lub opiekuńcze, jako równoważne pewnej ilości lekcji w wymiarze wyższym niż obowiązujący, nieprzekraczającym jednak 125% ilości godzin, przewidzianej dla każdej kategorii przedmiotów. W takich wypadkach za wykraczającą ponad normę tygodniową lekcji przysługiwało nauczycielowi **dodatkowe wynagrodzenie**, które wynosiło rocznie za godzinę tygodniowo 225 mnożnych dla kategorii I przedmiotów, 270 mnożnych - dla kategorii II i 300 mnożnych - dla kategorii III.

➤ Nauczyciele publicznych szkół powszechnych, inspektorzy szkolni i zastępcy inspektorów szkolnych

1) Uposażenie

- **Nauczyciel posiadający kwalifikacje** otrzymywał przy mianowaniu uposażenie grupy X szczebla b, po 6 latach pracy - grupy IX, po dalszych 9 latach-grupy VIII, a po następnych 9 latach-grupy VII.
- **Nauczyciel nieposiadający kwalifikacji** otrzymywał uposażenie grupy XI i mógł przechodzić na wyższe szczeble tylko w obrębie tej grupy uposażenia. Jeśli posiadał co najmniej trzyletnią praktykę nauczycielską – Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego mógł przyznać mu wynagrodzenie nauczyciela posiadającego kwalifikacje.
- **Nauczyciel, który** obok przepisanych dla nauczycieli szkół powszechnych kwalifikacji zawodowych **posiadał studia wyższe**, otrzymywał uposażenie jak nauczyciel szkoły ogólnokształcącej posiadający kwalifikacje⁷⁴.

⁷³ W II RP szkoły ćwiczeń były szkołami przygotowującymi od strony praktycznej do zawodu nauczyciela, aby dokładnie określić stopnie organizacyjne tej kategorii szkół należało by przedsięwziąć ustawodawstwo II RP w zakresie ustroju szkolnictwa i edukacji gdyż nie wynika to z ustawy o uposażeniu funkcjonariuszy i wojska.

- **Nauczyciel mający ukończony Państwowy Instytut Nauczycielski** otrzymywał uposażenie jak nauczyciel szkoły średniej ogólnokształcącej nieposiadający kwalifikacji⁷⁵.
- **Kierownik szkoły powszechnej** otrzymywał liczbę punktów należnych z tytułu służby nauczycielskiej i kierowniczej, dodatkowe punkty miał doliczane w zależności od szkoły w której był kierownikiem:
 - dla szkoły 2 klasowej 10 punktów miesięcznie,
 - dla szkoły 3 i 4 klasowej 30 punktów miesięcznie,
 - dla szkoły 5 i 6 klasowej 40 punktów miesięcznie,
 - dla szkoły 7 klasowej 50 punktów miesięcznie.
- **Inspektor szkolny, posiadający studia wyższe**, otrzymywał uposażenie jak dyrektor szkoły średniej ogólnokształcącej, natomiast **zastępca inspektora** – jak nauczyciel szkoły średniej ogólnokształcącej posiadający kwalifikacje, do liczby punktów doliczało się mu 100 punktów miesięcznie
- **Inspektor szkolny i zastępca inspektora**, nieposiadający studiów wyższych, otrzymywali uposażenie jak nauczyciel szkoły średniej ogólnokształcącej nieposiadający kwalifikacji. Do liczby punktów doliczano inspektorowi – 225 punktów, a zastępcy – 100 punktów miesięcznie.

2) Dodatki

- a) Nauczyciel, posiadający obok normalnych przepisanych kwalifikacji specjalny egzamin zawodowy, ustalony przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, otrzymywał **osobny dodatek** w wysokości 30 mnożnych miesięcznie.
- b) Nauczyciel publicznej szkoły powszechnej za każdą udzielaną z polecenia władzy przełożonej **godzinę nauki ponad normę**⁷⁶ pobierał 225 mnożnych za godzinę tygodniowo w stosunku rocznym, jeżeli nauka ponad normę trwa przynajmniej jeden miesiąc.
- c) **Kierownikowi za administrację** szkoły powszechnej otrzymywał miesięcznie:
 - nauczyciel szkoły 1 klasowej i kierownik szkoły 2 klasowej po 5 mnożnych,
 - kierownicy szkół 3 i 4 klasowych po 15 mnożnych,
 - kierownicy szkół 5 i 6 klasowych po 20 mnożnych,
 - kierownik szkoły 7 klasowej-30 mnożnych miesięcznie.
 Za każdy **oddział równoległy** kierownik szkoły otrzymywał 5 mnożnych miesięcznie.
- d) Nauczyciel posiadający obok normalnych przypisanych kwalifikacji **specjalny egzamin zawodowy** otrzymuje **specjalny dodatek** w wysokości 30 mnożnych miesięcznie.

⁷⁴ Uposażenie grupy VIII, po przesłużeniu 6 lat – grupy VII, po dalszych 9 latach – grupy VI, wreszcie po następnych 12 latach – grupy V.

⁷⁵ Uposażenie szczebla b grupy IX, po 6 latach – uposażenie grupy VIII, po dalszych 9 latach - grupy VII, wreszcie po następnych 9 – grupy VI.

⁷⁶ Nauczyciel zobowiązany był za stałe uposażenie udzielać nauki w wymiarze 30 godzin tygodniowo.

3) Inne świadczenia

Kierownicy szkół, kierownicy i samoistni nauczyciele szkół jednoklasowych otrzymywali od gminy **2 morgi ornego gruntu** w jednej połaci, o ile to możliwe przy budynku szkolnym, jednak nie dalej niż w odległości półtora kilometra od szkoły.

➤ **Nauczyciele, dyrektorzy i instruktorzy państwowych szkół zawodowych oraz seminariów dla nauczycieli szkół zawodowych**

1) Uposażenie⁷⁷

- Nauczyciel przedmiotów ogólnokształcących i pomocniczych kategorii I, II i III,⁷⁸ posiadający kwalifikacje, przepisane dla nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących, otrzymywał uposażenie takie, jak ci nauczyciele⁷⁹.
- **Nauczyciel przedmiotów ogólnokształcących i pomocniczych**, nieposiadający kwalifikacji, przepisanych dla nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących, otrzymywał uposażenie takie, jak nauczyciel publicznych⁸⁰ szkół powszechnych z dodatkiem 25 mnożnych miesięcznie.
- **Nauczyciel przedmiotów zawodowych kategorii IV**, posiadający świadectwo ukończenia akademickiej szkoły zawodowej, oraz co najmniej dwuletnią praktykę zawodową, otrzymywał uposażenie takie, jak nauczyciel szkół średnich ogólnokształcących⁸¹ z dodatkiem od 100 do 200 mnożnych miesięcznie, zależnie od decyzji Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.
- **Nauczyciel przedmiotów zawodowych kategorii IV** posiadający świadectwo ukończenia specjalnej szkoły zawodowej o poziomie więcej niż średnim oraz co najmniej

⁷⁷ Art. 51 „(...)uposażenie odnosi się do maksymalnej ilości godzin nauczania tygodniowo, która wynosi:

- a) 24 godziny nauczania tygodniowo w I kategorii przedmiotów, obejmującej: kaligrafię, pisanie na maszynie, rysunek odręczny elementarny, rzeźbę elementarną, pracę ręczną, muzykę, śpiew i gimnastykę;
- b) 20 godzin nauczania tygodniowo w II kategorii przedmiotów, obejmującej: religię, historję, geografję ogólną, higienę ogólną;
- c) 18 godzin nauczania tygodniowo w III kategorii przedmiotów, obejmującej: naukę ogólną języków, prawoznawstwo ogólne, pedagogikę, matematykę z wyjątkiem matematyki wyższej, geometrię wykreślną, fizykę, chemję ogólną, przyrodę ogólną ćwiczenia w pracowniach: fizycznej, chemicznej ogólnej i przyrodniczej ogólnej, stenografię, rysunek zawodowy w szkołach rzemieślniczo-przemysłowych, rysunek techniczny w szkołach technicznych, rysunek zawodowy artystyczny i rzeźbę zawodową, oraz wszystkie przedmioty w szkołach doksztalających.
- d) 15 godzin nauczania tygodniowo w IV kategorii przedmiotów, obejmującej: naukę języków w zastosowaniu do zawodu, matematykę wyższą, przedmioty zawodowe specjalne i ćwiczenia z tych przedmiotów oraz te przedmioty i ćwiczenia w szkołach projektowania w szkołach przemysłu artystycznego, które Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do tej kategorii przedmiotów zaliczył.

Dodatkowo do godzin pracy zaliczane były np.: opieka nad zbiorami bibliotecznymi, pracownią chemiczną, fizyczną itp. zgodnie ze szczegółowymi przepisami ustawy art. 52.

⁷⁸ Poszczególne kategorie przedmiotów są związane z maksymalną ilością godzin tygodniowo.

⁷⁹ Przy mianowaniu otrzymywali uposażenie grupy VIII, po przesłużeniu 6 lat – grupy VII, po dalszych 9 latach – grupy VI, wreszcie po następnych 12 latach – grupy V.

⁸⁰ Uposażenie grupy XI i mógł przechodzić na wyższe szczeble tylko w obrębie tej grupy uposażenia.

⁸¹ Przy mianowaniu otrzymywali uposażenie grupy VIII, po przesłużeniu 6 lat – grupy VII, po dalszych 9 latach – grupy VI, wreszcie po następnych 12 latach – grupy V.

trzyletnią praktykę zawodową, otrzymywał uposażenie takie, jak nauczyciel szkół średnich ogólnokształcących⁸² z dodatkiem od 60 do 150 mnożnych miesięcznie.

- **Nauczyciel przedmiotów zawodowych**, posiadający kwalifikacje, bez praktyki zawodowej lub posiadający świadectwo ukończenia średniej szkoły zawodowej oraz praktykę zawodową, otrzymywał uposażenie takie, jak nauczyciel szkół średnich ogólnokształcących⁸³.
- **Dyrektor państwowej szkoły zawodowej lub seminarium zawodowego**, otrzymywał uposażenie, jak nauczyciel przedmiotów ogólnokształcących i pomocniczych kategorii I, II, III posiadający kwalifikacje, przysługujące mu jako nauczycielowi z tytułu jego służby zarówno w charakterze nauczyciela, jak dyrektora. Do liczby punktów, należnych z tego tytułu, dodawano 225 punktów miesięcznie.
- **Instruktor, posiadający świadectwo ukończenia niższej szkoły zawodowej**, lub innej, uznanej przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, oraz co najmniej 6 lat praktyki zawodowej, otrzymywał uposażenie IX grupy.
- **Instruktorowi nieposiadającemu kwalifikacji** wymienionych w poprzednim punkcie oraz pomocnikowi instruktora przysługiwało uposażenie grupy XI szczebla b, zaś po 6 latach - grupy X. Nauczyciel przedmiotów zawodowych, nieposiadający kwalifikacji, uważany był za instruktora.

2) Dodatki

- Dyrektor zobowiązany był za wynagrodzenie etatowe do pełnienia funkcji dyrektora i udzielania najwyżej trzech lekcji tygodniowo. Za lekcje i ćwiczenia ponad tę normę dyrektor otrzymywał **dodatkowe wynagrodzenie** jak za pracę w wymiarze wyższym niż obowiązujący⁸⁴.
- Za każdy **oddział równoległy** dyrektor otrzymywał wynagrodzenie w wysokości 10 mnożnych miesięcznie.
- Dyrektor państwowej szkoły zawodowej, przy której był internat, otrzymywał **wynagrodzenie dodatkowe** w wysokości 30 mnożnych miesięcznie.
- Instruktorowi, pełniącemu obowiązki kierownika niższej szkoły zawodowej, przysługiwał **dodatek** w wysokości 60 mnożnych miesięcznie.
- Instruktorowi przysługiwało **dodatkowe wynagrodzenie za godziny nadliczbowe** wynoszące 225 mnożnych (jak dla przedmiotów kategorii I).

⁸² Przy mianowaniu otrzymywali uposażenie grupy VIII, po przesłużeniu 6 lat – grupy VII, po dalszych 9 latach – grupy VI, wreszcie po następnych 12 latach – grupy V.

⁸³ j.w.

⁸⁴ Dodatkowe wynagrodzenie za nadliczbowe godziny przysługiwało rocznie za godzinę tygodniowo (przy przetoczeniu tygodniowego limitu godzin dla danej kategorii przedmiotów patrz przypis 77) i tak było to odpowiednio: 225 mnożnych dla kategorii I przedmiotów, 270 mnożnych - dla kategorii II, 300 mnożnych - dla kategorii III i 360 mnożnych dla kategorii IV.

- Kierownik szkoły doksztalającej, pełniący te obowiązki „ubocznie”, otrzymywał za kierownictwo 1 do 4 klas (oddziałów) wynagrodzenie, równe wynagrodzeniu nauczyciela za lekcje kategorii III. Za kierownictwo każdej klasy powyżej 4 przysługiwał mu **dodatek**, jak za 1 godzinę lekcji kategorii III tygodniowo.
- Dyrektorowi lub nauczycielowi przedmiotów zawodowych, będącemu wybitnym specjalistą, oraz instruktorowi w wyjątkowych wypadkach Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu mógł przyznać **dodatek osobisty**.

➤ **Nauczyciele, dyrektorzy, kierownicy i instruktorzy szkół specjalnych, ogólnokształcących i zawodowych, dla dzieci głuchoniemych, ociemniałych i psychicznie anormalnych**

1) Uposażenie

- **Nauczyciel, posiadający odpowiednie kwalifikacje dla szkół specjalnych**, otrzymywał uposażenie jak nauczyciel szkoły średniej ogólnokształcącej nieposiadający kwalifikacji⁸⁵.
- **Nauczyciel, który obok odpowiednich kwalifikacji nauczycielskich dla szkół specjalnych** posiadał studia wyższe, otrzymywał uposażenie, jak nauczyciel szkoły średniej posiadający kwalifikacje.
- **Nauczycielom i kierownikom oddziałów lub szkół pomocniczych** przy szkołach powszechnych przysługiwało uposażenie, należne nauczycielom i kierownikom szkół powszechnych.
- **Nauczyciele zawodowi** (instruktorzy), zatrudnieni w szkołach specjalnych, otrzymywali uposażenie według zasad obowiązujących dla szkół zawodowych.
- **Dyrektor, względnie kierownik, szkoły specjalnej** otrzymywał uposażenie, jak nauczyciel szkoły specjalnej, przysługujące mu jako nauczycielowi z tytułu jego służby, zarówno w charakterze nauczyciela jak i kierownika. Do liczby punktów, należnych mu z tego tytułu, doliczano 225 punktów miesięcznie.

2) Dodatki

- W razie potrzeby nauczyciel obowiązany był udzielać lekcji oraz spełniać czynności administracyjne lub wychowawcze, jako równoważne pewnej ilości godzin w łącznym wymiarze wyższym niż obowiązkowy, nieprzekraczającym jednak 125% ilości godzin. Za wykraczającą ponad normę liczbę godzin pracy tygodniowo przysługiwało nauczycielowi **dotatkowe wynagrodzenie**, które wynosiło „rocznie za godzinę tygodniowo 225

⁸⁵ Uposażenie grupy IX szczebla b, mogli przechodzić na wyższe szczeble tylko w obrębie tej grupy uposażenia.

mnożnych. Według tych samych zasad, co godziny nadliczbowe, ustalano wynagrodzenie nauczycieli nieetatowych i zastępstwa trwające dłużej niż dwa tygodnie.

- Nauczyciel, który obok odpowiednich kwalifikacji nauczycielskich dla szkół specjalnych posiadał studia wyższe, otrzymywał **dodatek** w wysokości **60 mnożnych miesięcznie**.
- **Nauczycielom i kierownikom oddziałów lub szkół pomocniczych** przy szkołach powszechnych otrzymywał dodatek w wysokości 30 mnożnych.
- Nauczycielom zawodowym (instruktorom) przysługiwał **dodatek za pracę w szkołach specjalnych** w wysokości 25 mnożnych miesięcznie dla instruktora z niższą kwalifikacją i 40 mnożnych dla instruktora z pełną kwalifikacją.
- Dyrektor względnie kierownik szkoły specjalnej **za każdy oddział równoległy** otrzymywał dodatkowe wynagrodzenie w wysokości 7 i 1/2 mnożnych miesięcznie.
- Dyrektor względnie kierownik szkoły **specjalnej przy której był internat** otrzymywał dodatkowe wynagrodzenie w wysokości 30 mnożnych miesięcznie

➤ **Wychowawczynie i kierowniczki ochronek**

1) Uposażenie

- Wychowawczynie ochronki, posiadająca odpowiednie kwalifikacje, otrzymywała przy mianowaniu uposażenie grupy XI, po 9 latach służby – grupy X, a po dalszych 9 latach służby – grupy IX.
- Wychowawczynie, posiadającej obok kwalifikacji odpowiednich dla ochronek, kwalifikacje nauczyciela szkoły powszechnej przysługiwało uposażenie grupy X szczebla b, po 6 latach pracy - grupy IX, po dalszych 9 latach-grupy VIII, a po następnych 9 latach-grupy VII.
- **Kierowniczka ochronki** o dwu lub więcej „siłach wykładowych”, oprócz uposażenia, przysługującego jej z tytułu pełnienia obowiązków wychowawczych, otrzymywała również 5 punktów miesięcznie za kierownictwo.

2) Dodatki

- Kierowniczka ochronki o dwu lub więcej „siłach wykładowych”, otrzymywała dodatkowo **5 mnożnych miesięcznie za administrację**.

➤ **Wizytatorzy szkół**

1) Uposażenie

Wizytatorzy szkół otrzymywali uposażenie V grupy.

h) Wojskowi

1) Uprawnieni

- wojskowi zawodowi,

- szeregowi pełniący obowiązkową służbę wojskową oraz szeregowi ochotnicy,
- wojskowi powołani do ćwiczeń lub służby wojskowej zarządzeniem Rady Ministrów,
- powołani do służby wojskowej podczas mobilizacji.

Na mocy przepisów ustawy wojskowi byli przypisywani do odpowiednich grup uposażenia, w zależności od posiadanego stopnia.

2) Uposażenie

➤ Wojskowi zawodowi

Tabela 38. Zaliczenie oficerów do grup uposażenia

Stopień	Grupa uposażenia
Marszałek Polski	I
Generał broni, admirał	II
Generał dywizji, wiceadmirał	III
Generał brygady, kontradmirał	IV
Pułkownik, komandor	V
Podpułkownik, komandor-porucznik, major, komandor-podporucznik*	VI
Kapitan (rotmistrz), kapitan-porucznik	VII
Porucznik	VIII
Podporucznik	IX

*Podpułkownik i komandor-porucznik otrzymywali uposażenie majora, zwiększone w każdym szczeblu o 75 punktów.

Tabela 39. Zaliczenie szeregowych do grup uposażenia

Stopień	Grupa uposażenia
Starszy sierżant (st. wachmistrz st. ogniomistrz)	X
Starszy bosman	
Starszy sierżant żandarmerii	
Starszy majster wojskowy	
Sierżant (wachmistrz, ogniomistrz)	XI
Bosman	
Sierżant żandarmerii	
Majster wojskowy	
Plutonowy	XII
Bosmanmat	

Stopień	Grupa uposażenia
Starszy żandarm	
Młodszy majster wojskowy	
Kapral	XIII
Mat	
Żandarm	
Podmajstrzy	
Starszy marynarz	XIV

➤ **Szeregowi pełniący obowiązkową służbę wojskową oraz szeregowi ochotnicy**

- Do uposażenia szeregowych należał żołd, wyżywienie, wykupowanie, ewentualnie kwatery,
- Żołd wypłacany był co 10 dni i ustalany przez pomnożenie mnożnej wynoszącej **11600 mkp.**, przez mnożniki, przedstawione w Tabeli 40.

Tabela 40. Mnożniki dla poszczególnych stopni wojskowych szeregowych

Stopień wojskowy	Mnożnik
Starszy sierżant (st. wachmistrz, st. ogniomistrz)	7
Sierżant (wachmistrz, ogniomistrz mat ochotnik)	6
Plutonowy	5
Starszy marynarz ochotnik	
Kapral	4
Marynarz ochotnik	
Starszy szeregowiec (st. strzelec, st. ułan, st. szwoleżer, st. saper, bombardier)	2,5
Starszy marynarz poborowy	
Szeregowiec (strzelec, ułan, szwoleżer, saper, kanonier)	2
Marynarz poborowy	

➤ **Wojskowi powołani do ćwiczeń lub służby wojskowej zarządzeniem Rady Ministrów**

- Oficerowie otrzymywali za każdy dzień służby, od dnia stawienia się do służby do dnia zwolnienia, dzienną płacę, wynoszącą 1/30 część uposażenia pierwszego szczebla uposażenia danej grupy samotnego oficera zawodowego.
- Szeregowi otrzymywali dzienny żołd wg. posiadanego stopnia, obliczony w stosunku 1/10 części żołdu za 10 dni (na dekadę) szeregowych pełniących obowiązkową służbę wojskową, za każdy dzień służby „od dnia przyjęcia w stan wyżywienia wojska”.

➤ Powołani do służby wojskowej podczas mobilizacji

Wojskowi powołani do czynnej służby wojskowej na skutek mobilizacji lub częściowego uzupełnienia wojska do stopy wojennej lub ochotnicy otrzymywali od dnia stawienia się do służby lub przyjęcia w stan wyżywienia wojska:

- oficerowie - uposażenie w wymiarze takim samym, jak oficerowie zawodowi (patrz Tabela 38), z tym że brano pod uwagę przy objęciu służby pierwszy szczebel uposażenia danej grupy;
- szeregowi - uposażenie w wymiarze takim samym, jak szeregowi pełniący obowiązkową służbę wojskową (patrz Tabela 39).

3) Inne świadczenia

a) Należności uboczne

Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu określał, na jakich warunkach przysługiwać mają wojskowym uprawnienia do otrzymywania określonych powyżej należności.

Tabela 41. Należności uboczne

L p.	Nazwa należności	Mnożnik	Rodzaj wymiaru
1	Jednorazowa kwota na wyekwipowanie dla mianowanych podporucznikami	1500	jednorazowy
2	Dodatek na uzupełnienie wyekwipowania dla oficerów	700	roczny po 2 latach od mianowania
3	Dodatek na wyekwipowanie połowe dla oficerów oddziałów zmobilizowanych	700	jednorazowy
4	Dodatek aeronautyczny:		miesięczny
	kategorii I	385	
	kategorii II	192,5	
	kategorii III	115,5	
	kategorii IV	96	
5	Premie aeronautyczne:		jednorazowo za każde podniesienie się z uczniem na płatowcu dwusterowym lub balonie wolnym albo sterowym
	a) dla instruktorów pilotów szkół lotniczych aeronautycznych:		
	• oficerów	0,4	
	• szeregowych	0,3	
	b) dla instruktorów oficerów	0,3	jednorazowo za każde wzniesienie się

L p.	Nazwa należności	Mnożnik	Rodzaj wymiaru
	szkoły aerostaticznej		z uczniem na balonie
6	Premie odbiorcze za lot próbny:		jednorazowo po każdorazowym dokonaniu próbnych lotów w fabrykach lub warsztatach lotniczych
	a) na płatowcu nowo - wynalezionej systemu	256	
	b) na płatowcu nowego systemu znanego	64	
	c) na płatowcu po reperacji	39	
7	Premie za montowanie aparatów lotniczych dla majstrów wojskowych	48	miesięcznie, jeżeli dokonują lotów próbnych na zmontowanych przez siebie aparatach.

Należności uboczne, przewidziane w punkcie 1 i 3 w tabeli mogły być zastąpione częściowo lub w całości w naturze.

b) Wojskowi zawodowi, przeniesieni do rezerwy lub w stan spoczynku otrzymywali **odprawę** w wysokości:

- **oficerowie zawodowi** za czas służby w wojsku polskim:
 - ponad 5 lat - 12 miesięcznego uposażenia,
 - od 2 lat do 5 lat – 6 miesięcznego uposażenia;
- **szeregowi** za czas służby w wojsku polskim:
 - ponad 12 lat – 18 miesięcznego,
 - ponad 10 lat – 12 miesięcznego,
 - ponad 6 lat – 6 miesięcznego,
 - ponad 3 lata – 2 miesięcznego,
 - ponad 2 lata – 1 miesięcznego ostatnio pobieranego uposażenia.

11. Ustawa z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym oraz prokuratorów

11.1. Uprawnieni

Przepisy ustawy miały zastosowanie do sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym, prokuratorów i kandydatów na stanowiska sędziowskie.

11. 2. Uposażenie

Uposażenie dla sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym, prokuratorów (z wyłączeniem sędziów pokoju nieprawników i niezawodowych sędziów pokoju) było podzielone na 4 grupy (A, B, C i D) i wyliczało się poprzez pomnożenie jednakowej dla wszystkich grup uposażenia **mnożnej** wynoszącej **11600 mkp**⁸⁶ przez liczbę punktów odpowiedniej grupy i szczebla.

Tabela 42. Podział na grupy uposażenia sędziów i prokuratorów objętych przepisami ustawy.

Stanowiska	Grupy
sędziowie pokoju, sędziowie śledczy (w b. zaborze rosyjskim i austriackim), sędziowie powiatowi, sędziowie zapasowi (w b. zaborze austriackim), naczelnicy sądów powiatowych i prezesi sądów powiatowych	A
prezesi, wiceprezesi i sędziowie sądów okręgowych, dyrektorzy przy sądach okręgowych, prokuratorzy i podprokuratorzy przy sądach okręgowych	B
prezesi, wiceprezesi i sędziowie sądów apelacyjnych, prezesi senatów przy sądach apelacyjnych (w b. zaborze pruskim), prokuratorzy i podprokuratorzy przy sądach apelacyjnych, zastępcy prokuratorów przy sądach apelacyjnych (w b. zaborze pruskim), podprokuratorzy przy Sądzie Najwyższym	C
Pierwszy Prezes, prezesi i sędziowie Sądu Najwyższego, Pierwszy Prezes, prezesi i sędziowie Najwyższego Trybunału Administracyjnego, Pierwszy Prokurator i prokuratorzy przy Sądzie Najwyższym	D

Dla grupy A ustanowiono 7 szczebli uposażenia, dla grupy B - 6 szczebli, dla grupy C - 6 szczebli, dla grupy D - 4 szczeble. „W obrębie danej grupy uposażenia przejście na szczebel wyższy odbywa się automatycznie co trzy lata w stałych terminach półrocznych: 1 stycznia i 1 lipca.”⁸⁷

Tabela 43. Wysokość uposażenia w punktach

Grupa uposażenia	Szczeble uposażenia						
	a	b	c	d	e	f	g
A	700	800	900	1.000	1.100	1.200	1.300
B	1.000	1.100	1.200	1.300	1.400	1.500	
C	1.300	1.400	1.500	1.600	1.700	1.800	
D	1.700	1.800	1.900	2.000			

⁸⁶ § 2 ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów odwołuje się do mnożnej określonej w art. 5 ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska

⁸⁷ Art. 6 ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska ma zastosowanie na mocy art. 6 § 1 ustawy z 1923 r. o uposażeniu sędziów mówi: „Do sędziów i prokuratorów stosują się odpowiednio art. 5-17.”

➤ **Aplikanci bez egzaminu na sędziego**

Otrzymywali w pierwszym roku aplikacji ustalone w ustawie z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska uposażenie urzędników państwowych X grupy szczebla, a po upływie roku uposażenie urzędników państwowych IX grupy szczebla c (patrz: Tabela 33.).

➤ **Aplikanci, którzy złożyli egzamin na sędziego, i asesorowie** (w b. zaborze pruskim)

Otrzymywali ustanowione w powołanej wyżej ustawie uposażenie urzędników państwowych VII grupy (patrz: Tabela 33.).

➤ **Aplikanci przyjęci poza etatem**

Otrzymywali uposażenie, takie jak aplikanci ze zdanym egzaminem lub bez egzaminu, z chwilą przyjęcia ich na etat.

➤ **Zawodowi sędziowie pokoju nie prawnicy** (w b. zaborze rosyjskim)

Otrzymywali 5/6 części uposażenia, ustanowionego dla grupy A. wraz z dodatkiem ekonomicznym.

➤ **Niezawodowi sędziowie pokoju w b. zaborze rosyjskim i pruskim** (pełniący swe czynności dodatkowo)

Sprawowali swe obowiązki honorowo.

11.3. Dodatki

a) Dodatek regulacyjny

„W okresie przejściowym (sanacji Skarbu Państwa) zmienia się tabelę⁸⁸, (...), w ten sposób, że do liczby punktów w każdym szczeblu wszystkich grup dodaje się tytułem **dodatku regulacyjnego** po 70 punktów. Dodatek regulacyjny ulegać będzie stopniowej redukcji po 10 punktów w okresach półrocznych (...), począwszy od terminu, który ustali Rada Ministrów na wniosek Ministra Skarbu, w zależności od wyników akcji sanacji Skarbu Państwa”⁸⁹.

b) dodatek ekonomiczny

Na czas trwania wyjątkowych warunków ekonomicznych ustanowiono dla utrzymującego rodzinę sędziego i prokuratora dodatek ekonomiczny wynoszący na każdego członka rodziny, nie więcej niż na 5 członków rodziny, po 45 mnożnych miesięcznie.

Jednocześnie ze zmniejszaniem się dodatku regulacyjnego o 10 punktów dodatek ekonomiczny ulegał, w tych samym czasie, redukcji o 1 mnożną, aż do wysokości 38 mnożnych.

⁸⁸ Patrz: Tabela 43 Wysokość uposażenia w punktach.

⁸⁹ Art. 4 § 3 ustawy z 1923 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów.

c) Dodatek ze względu na stanowisko

Poniżej wymienionym sędziom i prokuratorom dodawano do punktów, wykazanych w Tabeli 43 miesięcznie:

Tabela 44. Dodatkowa liczba punktów ze względu na stanowisko

Funkcja	Liczba punktów
Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego i Pierwszy Prezes Najwyższego Trybunału Administracyjnego	600
prezes sądu apelacyjnego	500
prezes sądu okręgowego większego oraz wiceprezes sądu okręgowego w Krakowie i Lwowie, będący kierownikami sądu okręgowego karnego	400
prezes sądu powiatowego i prokurator przy sądzie apelacyjnym	300
prezes Sądu Najwyższego i prezes Najwyższego Trybunału Administracyjnego, prezes sądu okręgowego mniejszego, Pierwszy Prokurator przy Sądzie Najwyższym, prokurator przy sądzie okręgowy, większym	250
wiceprezes sądu apelacyjnego, prezes senatu przy sądzie apelacyjnym, naczelnik i stały kierownik sądu powiatowego większego	200
wiceprezes sądu okręgowego, dyrektor przy sądzie okręgowym, prokurator przy sądzie okręgowym mniejszym i zastępca prokuratora przy sądzie apelacyjnym (w b. zaborze pruskim)	150
naczelnik i stały kierownik sądu powiatowego mniejszego i podprokurator przy Sądzie Najwyższym	100

Sędzia i prokurator, pobierający dodatek (Tabela 43.), mianowany do grupy wyższej na stanowisko, do którego nie przysługiwał żaden dodatek lub przysługiwał dodatek niższy od dotychczas pobieranego, zachowuje ilość punktów przysługujących mu łącznie z dodatkiem w grupie niższej, gdyby się okazało, że jego ogólne uposażenie w grupie wyższej byłoby niższe od dotychczasowego.

11.4. Inne świadczenia⁹⁰

1. Sędziowie i prokuratorzy mieli prawo do **należności za delegacje, podróże służbowe i przeniesienia.**

⁹⁰ Art. 6 § 1 ustawy z 1923 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów odwoływał się do przepisów ustawy z 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszy i wojska w zakresie art.5-17, które mają zastosowanie również do sędziów i prokuratorów, ww. dodatkowe świadczenia opisane są w art. 10 ustawy z 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszy i wojska.

2. Sędziom i prokuratorom oraz ich rodzinom przysługiwała **pomoc lekarska**.
3. Jeżeli sędzia lub prokurator otrzymał **mieszkanie** w naturze, wartość tego mieszkania potrącano z uposażenia.
4. Sędzia lub prokurator mógł otrzymywać **dotatkowe wynagrodzenie** za spełnianie czynności, nie związanych ściśle z danym urzędem. Wysokość tego wynagrodzenia ustalała właściwa władza centralna w porozumieniu z Ministrem Skarbu.
5. Na okres obowiązywania dodatku regulacyjnego przysługiwał **zwrot opłaty szkolnej w szkołach średnich**, jeżeli rodzice (uprawnieni o których mowa w pkt 11.1) nie mogli umieścić dzieci w równorzędnych zakładach państwowych. Wysokość opłaty nie mogła przekroczyć przeciętnego kosztu nauczania ucznia w państwowej szkole średniej.

12. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych

oraz

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia, o dodatkach lokalnych, funkcyjnych i służbowych oraz o umundurowaniu niższych funkcjonariuszy państwowych

- Rozporządzenie Prezydenta RP z 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszy państwowych zastępowało ustawę z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszy i wojska oraz wszystkie inne dotychczasowe przepisy dotyczące spraw unormowanych w tym rozporządzeniu, za wyjątkiem regulacji dotyczących wojska, sędziów i prokuratorów, oficerów i szeregowych Policji Państwowej, Straży Granicznej oraz przedsiębiorstw i monopolów państwowych⁹¹.
- Rozporządzenie RM z 1933 r. o zasadach zaszeregowania do grup uposażenia było aktem wykonawczym do rozporządzenia prezydenta i określało zasady zaszeregowania funkcjonariuszy państwowych i wysokość przysługujących im dodatków.

⁹¹ Oznacza to, że przepisom tej ustawy nie podlegali również m.in. pracownicy Kolei Państwowych oraz pracownicy poczt, telegrafów i telefonów.

12.1. Uprawnieni⁹²

Zgodnie z rozporządzeniami do grupy **funkcjonariuszy państwowych** byli zaliczeni:

- urzędnicy oraz praktykanci⁹³
- profesorowie i pomocnicze służby naukowe w państwowych szkołach akademickich,
- nauczyciele szkół państwowych i publicznych pozostający na etacie Państwa⁹⁴,
- funkcjonariusze Straży Więziennej,
- niżsi funkcjonariusze państwowi.

12.2. Uposażenie

Rozporządzenie ustanawiało 12 grup **uposażenia zasadniczego**.

Tabela 45. Grupy i przynależne im wysokości miesięcznego uposażenia

Grupa uposażenia	Wysokość miesięcznego zasadniczego uposażenia w złotych (dalej zł)
I	3000
II	2000
III	1500
IV	1000
V	700
VI	450
VII	335
VIII	260
IX	200
X	160
XI	130
XII	100

Tabela 46. Zaszeregowanie funkcjonariuszy państwowych do grupy uposażenia⁹⁵

Stanowisko	Grupa uposażenia
Prezes Rady Ministrów	I
Minister Prezes Najwyższej Izby Kontroli	II

⁹² § 1 ust. 2 Rozporządzenie RM o zasadach zaszeregowania do grup uposażenia nie dotyczyło funkcjonariuszy Kontroli Państwowej, z wyjątkiem Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

⁹³ Praktykanci na mocy § 1 rozporządzenia RM z 1933 r. o zasadach zaszeregowania do grup uposażenia.

⁹⁴ „pozostających na etacie Państwa” – na mocy art. § 1 rozporządzenie z 1933 r. o zasadach zaszeregowania do grup uposażenia.

⁹⁵ Tabela przygotowana na podstawie rozporządzenia RM z 1933 o zasadach zaszeregowania do grup uposażenia.

Stanowisko	Grupa uposażenia
Podsekretarz Stanu	III
Osoby dopuszczone do służby przygotowawczej na praktykę płatną	
Posiadające wyższe wykształcenie lub równozędne	X
Posiadające wykształcenie gimnazjalne lub równorzędne	XI
Posiadające wykształcenie niższe niż gimnazjalne	XII
Osoby po odbyciu praktyki	grupa odpowiednio wyższa
Osoby po odbyciu praktyki z wyższym wykształceniem	VIII
Urzędnicy nieposiadający wykształcenia wyższego	do VII
Niżsi funkcjonariusze państwowi	
Niżsi funkcjonariusze państwowi	XII-X
Nauczyciele akademicy	
Profesorzy zwyczajni	IV
Profesorzy nadzwyczajni Profesorzy naukowych zakładów teologicznych w Tarnowie, Przemyślu i Stanisławowie, którzy posiadają habilitację na jednym z krajowych uniwersytetów	V
Kustosze, prosektorzy, konstruktorzy i obserwatorzy	VII
Starsi asystenci	VIII-VII
Starsi asystenci z tytułem docenta	VIII- VI
Adiunkci	VII-VI
Adiunkci z tytułem docenta	VII - VI
Nauczyciele/wychowawcy	
Dyrektorzy i kierownicy szkół	otrzymywali uposażenie na zasadach przewidzianych dla nauczycieli szkół, w których sprawują swoją funkcję
Dyrektorzy (rektorzy, kierownicy) w zakładach naukowych niewymienionych w rozporządzeniu	VI-VII
Nauczyciele z pełnymi kwalifikacjami w zakładach naukowych niewymienionych w rozporządzeniu	VIII-IX
Nauczyciele bez pełnych kwalifikacji w zakładach naukowych niewymienionych w rozporządzeniu	X
Nauczyciele państwowych szkół średnich	IX po mianowaniu

Stanowisko	Grupa uposażenia
<p>ogólnokształcących, seminariów nauczycielskich, seminariów ochroniarskich posiadający kwalifikacje</p> <p>Nauczyciele wyższych kursów nauczycielskich i innych zakładów kształcenia nauczycieli</p> <p>Nauczyciele szkół specjalnych ogólnokształcących posiadających studia wyższe</p> <p>Nauczyciele publicznych szkół powszechnych posiadający studia wyższe</p> <p>Profesorzy naukowych zakładów teologicznych w Tarnowie, Przemyślu i Stanisławowie, którzy posiadają habilitację na jednym z krajowych uniwersytetów</p>	<p>VIII po 3 latach pracy</p> <p>VII po 9 latach pracy</p> <p>VI po 18 latach pracy</p> <p>V po 30 latach pracy</p>
<p>Nauczyciele państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminariów nauczycielskich i ochroniarskich, nauczający rysunków, zajęć praktycznych, śpiewu, muzyki i gimnastyki, a nie mający matury i ukończonych co najmniej dwuletnich specjalnych kursów zawodowych, nauczyciele mający ukończy Państwowy Instytut Nauczycielski bez kwalifikacji przysługującym nauczycielom szkół średnich</p> <p>Nauczyciele publicznych szkół powszechnych, szkół ćwiczeń, którzy, obok kwalifikacji, mają skończony Państwowy Instytut Nauczycielski, Państwowe Pedagogium, Państwowy Instytut Robót Ręcznych, Instytut Wychowania Fizycznego, Konserwatorium Muzyczne lub równorzędny zakład naukowy</p>	<p>X po mianowaniu</p> <p>IX po 3 latach pracy</p> <p>VIII po 9 latach pracy</p> <p>VII po 18 latach pracy</p> <p>VI po 27 latach pracy</p>
<p>Nauczyciele publicznych szkół powszechnych, szkół ćwiczeń, oddziałów pomocniczych specjalnych przy szkołach powszechnych posiadający kwalifikacje</p> <p>Wychowawczynie przedszkoli, posiadające obok wymaganych kwalifikacji, kwalifikacje nauczycieli szkół powszechnych oraz wychowawczynie przedszkoli, posiadające ukończone liceum dla wychowawczyń przedszkoli</p>	<p>XI po mianowaniu</p> <p>X po zdaniu egzaminu praktycznego i 3 latach służby</p> <p>IX po 9 latach pracy</p> <p>VIII po 18 latach pracy</p> <p>VII po 24 latach pracy</p> <p>VI po 30 latach pracy</p>
<p>Nauczyciele publicznych szkół powszechnych, szkół ćwiczeń, szkół specjalnych ogólnokształcących posiadający oprócz kwalifikacji egzamin zawodowy</p>	<p>X po mianowaniu</p> <p>IX po 6 latach pracy</p> <p>VIII po 15 latach pracy</p> <p>VII po 24 latach pracy</p> <p>VI po 30 latach pracy</p>
<p>Nauczyciele publicznych szkół powszechnych, szkół ćwiczeń, szkół specjalnych ogólnokształcących nie mający zdanego</p>	<p>X</p>

Stanowisko	Grupa uposażenia
egzaminu zawodowego, ale posiadający studia wyższe, nauczyciele państwowych szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli nie posiadających kwalifikacji	
Nauczyciele publicznych szkół powszechnych bez kwalifikacji	XI
Kwalifikowani nauczyciele państwowych niższych szkół zawodowych	X po mianowaniu IX po 6 latach pracy, VIII po 15 latach pracy VII po 24 latach pracy VI po 30 latach pracy
Niekwalifikowani nauczyciele państwowych niższych szkół zawodowych	X
Kwalifikowani nauczyciele średnich szkół zawodowych, nie posiadający studiów wyższych	IX po mianowaniu VIII po 6 latach pracy, VII po 15 latach pracy VI po 24 latach pracy
Niekwalifikowani nauczyciele państwowych średnich szkół zawodowych	IX
Kwalifikowani nauczyciele średnich szkół zawodowych, posiadający studia wyższe	VIII po mianowaniu VII po 9 latach pracy, VI po 18 latach pracy V po 27 latach pracy
Nauczyciele preparand posiadający kwalifikacje	jak nauczyciele szkół, do których posiadają kwalifikacje
Nauczyciele preparand nie posiadający kwalifikacji	XI
Niewykwalifikowani instruktorzy w szkołach zawodowych	IX
Kwalifikowani instruktorzy w szkołach zawodowych	IX po mianowaniu VIII po 9 latach pracy, VII po 24 latach pracy
Funkcjonariusze Straży Więziennej	
Główny Inspektor	IV
Inspektor	V-VI
Nadkomisarz	VI
Komisarz	VII
Podkomisarz	VIII
Aspirant	IX
Przodownik	IX

Stanowisko	Grupa uposażenia
Starszy strażnik więzienny	X
Strażnik więzienny	XI

Prezes Rady Ministrów⁹⁶ w wyjątkowych przypadkach mógł (na wniosek właściwej władzy naczelnej), zezwolić, osobom posiadającym wykształcenie gimnazjalne lub równorzędne, na rozpoczęcie służby na stanowisku urzędnika w wyższej grupie uposażenia (patrz Tabela 46) oraz na awansowanie urzędnika nieposiadającego wyższego wykształcenia do grupy uposażenia wyższej niż VII, a także na awansowanie niższego funkcjonariusza do grupy uposażenia wyższej niż X.

W odniesieniu do **urzędników Sejmu** lub **Senatu** podobna decyzja przysługiwała Marszałkowi danej Izby Parlamentu.

12.3. Dodatki

Zgodnie z rozporządzeniem Prezydenta funkcjonariuszom przysługiwały dodatki do uposażenia określone co do wysokości w rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów.

a) Dodatek lokalny

Dodatek lokalny przysługiwał funkcjonariuszom państwowym w kraju (patrz Tabela 47. i Tabela 48) i na obszarze Wolnego Miasta Gdańska.

- Na terenie Wolnego Miasta Gdańska funkcjonariuszom Państwowym przyznawano dodatek lokalny w wysokości 200% uposażenia zasadniczego.

Tabela 47. Stawki dodatku lokalnego przysługującego funkcjonariuszom pełniącym służbę w Mieście Stołecznym Warszawie

Grupa uposażenia	Wysokość miesięcznego dodatku w zł.
I	450
II	300
III	225
IV	150
V	100
VI	65
VII	50
VIII	40
IX	30
X	25
XI	20
XII	15

⁹⁶ § 7 rozporządzenia RM z 1933 r. o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszy do grup uposażenia.

Tabela 48. Stawki dodatku lokalnego przysługującego funkcjonariuszom pełniącym służbę na półwyspie Hel oraz w niektórych miejscowościach⁹⁷

Grupa uposażenia	Wysokość miesięcznego dodatku w zł.
IV	100
V	70
VI	45
VII	35
VIII	25
IX	20
X	15
XI	15
XII	10

- **Dodatek lokalny dla funkcjonariuszy pełniących służbę zagranicą**, był ustalany przez Ministra Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu. Dodatek ten przysługiwały od dnia objęcia stanowiska zagranicą do dnia odwołania z tego stanowiska. Wysokość dzienna dodatku wynosiła 1/30 jego wysokości miesięcznej.

b) Dodatek funkcyjny

Funkcjonariuszom państwowym, mianowanym (wybieranym) na stanowiska kierownicze, przysługiwał dodatek funkcyjny. Miało to zastosowanie także do osób, pełniących obowiązki związane ze stanowiskami kierowniczymi, z tą różnicą, że ich prawo do dodatku funkcyjnego powstawało dopiero od dnia pierwszego miesiąca po upływie okresu dwumiesięcznego pełnienia tych obowiązków.

Można było otrzymać tylko jeden dodatek funkcyjny, w razie zbiegu tytułów do dwóch lub więcej dodatków funkcyjnych uprawnionemu służyło prawo wyboru.

Osoby pobierające dodatek funkcyjny nie mogły otrzymać równocześnie dodatku służbowego.

Dla funkcjonariuszy państwowych, zajmujących stanowiska kierownicze ustanowiono 11 stawek dodatku funkcyjnego (patrz Tabela poniżej).

Tabela 49. Wysokość dodatku funkcyjnego dla poszczególnych stanowisk

Stawka dodatku	Stanowiska	Wysokość miesięcznego dodatku w zł.
1	Prezes Rady Ministrów	3000
2	Minister, Prezes Najwyższej Izby Kontroli	2000

⁹⁷ Gdynia, Katowice, Królewska Huta, Tarnowskie Góry, Mysłowice, Cieszyn, Bielsk i Biała.

Stawka dodatku	Stanowiska	Wysokość miesięcznego dodatku w zł.
3	Podsekretarz Stanu, Wojewoda, Komisarz Rządu na M. St. Warszawę	1500
4	Prezes Prokuratury Generalnej R.P., Prezes Pocztovej Kasy Oszczędności, Dyrektor Państwowego Monopolu Spirytusowego, Dyrektor Polskiego Monopolu Solnego, Dyrektor Polskiego Monopolu Tytoniowego, Kurator Liceum Krzemienieckiego	1000
5	Dyrektor Departamentu, Gabinetu lub Biura we władzach naczelnych, Dyrektor Funduszu Kultury Narodowej, Dyrektor Protokołu Dyplomatycznego, Dyrektor Głównego Urzędu Statystycznego, Dyrektor Państwowego Urzędu Kontroli Ubezpieczeń, Dyrektor Loterii Państwowej, Wiceprezes Pocztovej Kasy Oszczędności, Dyrektor Izby Skarbowej, Dyrektor Ceł, Kurator Okręgu Szkolnego, Główny Inspektor w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, Główny Inspektor Weterynarii, Główny Inspektor Komunikacji, Główny Inspektor Straży Więziennej, Główny Inspektor Pracy, Naczelnik wydziału skarbowego, Naczelnik wydziału oświecenia publicznego w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim	600
6	Wicedyrektor Departamentu Politycznego i Gabinetu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, Wicewojewoda, Wicekomisarz Rządu na m. st. Warszawę, Naczelnny Inspektor Ceł w Gdańsku, Wiceprezes Prokuratury Generalnej R.P., Prezes Oddziału Prokuratury Generalnej R.P., Dyrektor Mennicy Państwowej, Kierownik Nadzoru Prokuratorskiego w Ministerstwie Sprawiedliwości	500
7	Naczelnik Biura we władzach naczelnych, Prezes Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, Dyrektor Urzędu Długów Państwa, Dyrektor Archiwów Państwowych, Dyrektor Biblioteki Narodowej, Prezes Urzędu Patentowego R.P., Dyrektor Głównego Urzędu Miar, Dyrektor Urzędu Morskiego, Dyrektor Państwowego Zakładu Higieny, Naczelnik wydziału przemysłu i handlu w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim	400

Stawka dodatku	Stanowiska	Wysokość miesięcznego dodatku w zł.
8	<p>Naczelnik Wydziału we władzach naczelnych, Naczelnik Sekretariatu Prawniczego w Najwyższym Trybunale Administracyjnym, Kierownik Biura Orzecznictwa w Sądzie Najwyższym, Delegat Prokuraturii Generalnej R.P., Komisarz do spraw likwidacji niemieckiej, Kierownik Centralnej Księgowości w Ministerstwie Skarbu, Prezes Kolegium Górniczego, Prezes Wyższego Urzędu Górniczego, Dyrektor Państwowego Instytutu Naukowego, Gospodarstwa Wiejskiego, Dyrektor Państwowego Instytutu Geologicznego, Dyrektor Państwowego Instytutu Meteorologicznego, Dyrektor Biura Melioracji Polesia, Kierownik Instytutu Hydrograficznego, Dyrektor Państwowego Zakładu Zdrojowego w Ciechocinku i Krynicy, Dyrektor Państwowej Szkoły Morskiej, Główny Inspektor w Ministerstwie Poczty i Telegrafów, Wiceprezes Głównej Komisji Ziemskiej, Inspektor spraw politycznych, bezpieczeństwa, administracyjny, samorządowy w zarządzie centralnym Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Redaktor Dziennika Ustaw R.P.</p>	300
9	<p>Inspektor we władzach naczelnych, Kierownik Referatu we władzach naczelnych, niepodlegający naczelnikowi wydziału, Naczelnik Wydziału władzy bezpośrednio podległej władzy naczelnej, Naczelnik Wydziału: w Głównym Urzędzie Statystycznym, Urzędzie Patentowym, Głównym Urzędzie Miar, Państwowym Instytucie Geologicznym, Wiceprezes Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, Naczelnik Urzędu Spraw Mniejszości, Główny Konserwator, Administrator Szkoły Akademickiej, Kierownik Sekretariatu Szkoły Akademickiej, Zarządca Dóbr Liceum Krzemienieckiego, Kierownik Oddziału w wydziale oświecenia publicznego i skarbowym w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim, Wiceprezes Kolegium Górniczego, Naczelnik Okręgowego Urzędu Górniczego, Naczelnik Morskiego Urzędu Rybackiego, Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego w Katowicach, Dyrektor Okręgowego Urzędu Ubezpieczeń, Dyrektor Wyższego Urzędu Ubezpieczeń,</p>	200

Stawka dodatku	Stanowiska	Wysokość miesięcznego dodatku w zł.
	Naczelnny Lekarz Więzień, Inspektor Więziennictwa, Naczelnik Więzienia I klasy, Dyrektor (Kierownik) szpitala dla umysłowo chorych w Kobierzynie, Krakowie, Kulparkowie, we Lwowie, w Tworkach, w Wilnie	
10	Starosta (powiatowy, grodzki, morski), Dyrektor Policji w Województwie Śląskiem, Kierownik oddziału i Inspektor we władzach bezpośrednio podległych władzy naczelnej, Kierownik władzy pośrednio podległej władzy naczelnej, Kierownik Archiwum, Bibliotek, Muzeum, Państwowych Zbiorów Sztuki, Kwestor, Kapitan Portu, Kierownik Państwowego Zakładu Chowu Koni, Kierownik Zakładu Wychowawczego lub Poprawczego, Naczelnik Więzienia II klasy, Dyrektor Państwowego Zakładu Zdrojowego w Busku i Druskiennikach, Dyrektor Państwowego Zakładu Badania Żywności	100
11	Naczelnik Więzienia III klasy	50

c) Dodatek służbowy

Przysługujący funkcjonariuszom dodatek służbowy uzasadniony był szczególnymi warunkami służby. Wysokość dodatku określała Rada Ministrów. Osoby pobierające dodatek funkcyjny nie mogły otrzymać równocześnie dodatku służbowego.

Funkcjonariuszom państwowym przysługiwały **dodatki służbowe** na następujących zasadach:

- można było otrzymać równocześnie tylko jeden dodatek służbowy, zaś w razie zbiegu tytułów do dwóch lub więcej dodatków służbowych, uprawnionemu służyło prawo wyboru;
- nauczyciele (dyrektorzy, kierownicy) mogli, oprócz jednego dodatku służbowego, otrzymać również dodatek z tytułu nauczania lub zajęć w godzinach nadliczbowych;
- dodatek nie przysługiwał osobom pozostającym w stanie nieczynnym, na urlopie bezpłatnym, zawieszonym w pełnieniu służby, jak również w przypadkach niepełnienia z jakiegokolwiek powodu co najmniej przez dwa miesiące obowiązków służbowych, z którymi związany był dodatek;
- funkcjonariusze Straży Więziennej, niepełniący służby z powodu choroby lub urlopu dla poratowania zdrowia, mieli prawo do dodatku służbowego przez 6 miesięcy, a jeżeli choroba powstała w związku ze służbą – przez 12 miesięcy, licząc od dnia pierwszego miesiąca następującego po zaprzestaniu pełnienia czynności z powodu choroby (urlopu).

Tabela 50. Stawki dodatku służbowego

	Wysokość miesięcznego dodatku w zł.
1. W Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej	
Dyrektor	1500
Wicedyrektor	800
Kierownik Referatu Ogólnego	500
Kierownik Oddziału Gospodarczego	300
Kierownik Referatu Społeczno-Prasowego	300
Kierownik innego referatu	250
Kierownik Biura	250
Kierownik Rachuby	250
Zarządca gmachu reprezentacyjnego	200
Sekretarz Dyrektora	150
2. W dziale Ministerstwa Spraw Wewnętrznych	
Radca w wydziale bezpieczeństwa w zarządzie centralnym	65
Radca w wojewódzkim wydziale bezpieczeństwa i referendarz w wydziale bezpieczeństwa zarządu centralnego	50
Referendarz w wojewódzkim wydziale bezpieczeństwa	40
Referendarz w referacie bezpieczeństwa w starostwach	30
3. W dziale Ministerstwa Skarbu	
Przewodniczący Rady Spółdzielczej Naczelnik (kierownik) Urzędu Skarbowego, Opłat Stemplowych, Skarbowego Akcyz i Monopolów Państwowych	300 100 do 300
Kierownik referatu Egzekucyjnego w Izbie Skarbowej, Zastępca Naczelnika Urzędu Skarbowego, Opłat Stemplowych, Skarbowego Akcyz i Monopolów Państwowych, Kierownik Ekspozytury Urzędu Skarbowego, Kierownik działu egzekucyjnego i Katastralnego w Urzędzie Skarbowym, Kierownik działu	50

	Wysokość miesięcznego dodatku w zł.
rachunkowo-kasowego w Urzędzie Skarbowym (Opłat Stemplowych)	
Kierownik Urzędu Celnego w Gdyni	300
Kierownik Urzędu Celnego w Warszawie	250
Kierownik Urzędu Celnego w Łodzi, Poznaniu, Zbąszyniu, Katowicach, Bielsku, Chorzowie, Krakowie i we Lwowie	150
Kierownik Urzędu Celnego w Stołpcach, Turmoncie, Wilnie, Bydgoszczy, Chojnicach, Lesznie, Miasteczku, Tczewie, Toruniu, Chebziu, Cieszynie, Lublińcu, Sośnicy, Sosnowcu, Suminie, Zabrze, Zebrzydowicach, Śniatynie - Załuczu i Zdołbunowie	100
Kierownik Urzędu Celnego: w Bytomiu, Grajewie, Przemyślu, Strzebielinie, Jamielniku, Łagiewnikach Śląskich, Łagiewnikach Śl. (Szyb reden), Bobrku, Brynku, Bytomiu (Dąbrowa), Chałupkach, Drawskim Młynie, Goleszowie, Grudziądzu, Karbiu, Muszynie, Rawiczu, Sośni, Stanisławowie i Zdunach	80
Kierownicy Urzędów Celnych w miejscowościach wyżej niewymienionych	70
Zastępca Kierownika Urzędu Celnego w Warszawie i w Gdyni	150
Zastępca Kierownika Urzędu Celnego: w Bielsku, Chorzowie, Katowicach, Krakowie, Lwowie, Łodzi, Poznaniu i Zbąszyniu	100
Kierownik Ekspozytury Celnej w Warszawie (Poczta Główna)	100
Kierownik dozorów portowych oraz Kierownik wolnej strefy w Gdyni	100
Kierownik Pocztovej Ekspozytury Celnej w Poznaniu, Katowicach, Krakowie, Lwowie i Łodzi	80
Kierownik Ekspozytury Celnej w Warszawie (Dworzec Główny)	80
Urzednicy Prokuraturii Generalnej R.P:	
Kierownik wydziału w centrali, Zastępca Prezesa Oddziału	400
Naczelny Sekretarz, Zastępca Kierownika Wydziału w centrali, Kierownik Wydziału w Oddziale, Zastępca delegata	300
Radca	200
Referendarz	150
4. W dziale Ministerstwa Sprawiedliwości	
Wyżsi funkcjonariusze Straży Więziennej	40
Niżsi funkcjonariusze Straży Więziennej	20
Pełniący służbę w więzieniu na św. Krzyżu:	

	Wysokość miesięcznego dodatku w zł.
Nadkomisarz	175
Komisarz	140
Podkomisarz	120
aspirant	100
przodownik	85
starszy strażnik	70
strażnik	60
5. W dziale Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	
Rektor Uniwersytetu lub Politechniki	500
Rektor Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Akademii Górniczej w Krakowie	400
Rektor Akademii Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie, Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, Krakowie, Akademii Stomatologicznej w Warszawie	300
Prorektor Uniwersytetu lub Politechniki	300
Prorektor Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Akademii Górniczej w Krakowie	250
Prorektor Akademii Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie, Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie i Krakowie, Akademii Stomatologicznej w Warszawie	200
Dziekan Wydziału Uniwersytetu lub Politechniki	250
Dziekan Wydziału Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Akademii Górniczej w Krakowie	200
Kierownik opartego na własnym statucie oddziału lub studium	200
Kierownik dużego zakładu akademickiego	60
Kierownik małego zakładu akademickiego	40
Ministerialny Wizytator szkół w szkolnictwie ogólnokształcącym	200
Wizytator szkół w szkolnictwie ogólnokształcącym	150
Inspektor szkolny	150 do 300
Zastępca inspektora szkolnego (podinspektor szkolny)	100
Instruktor oświaty pozaszkolnej	100
Dyrektorzy i Kierownicy zawodowych oraz wizytatorzy tych szkół (ministerialni i okręgowi)	50 do 500
Kierownicy Wydziałów w szkołach zawodowych	50-300
Kierownicy warsztatów w szkołach zawodowych	50-250

	Wysokość miesięcznego dodatku w zł.
Dyrektorzy szkół średnich ogólnokształcących, seminariów nauczycielskich lub innych zakładów kształcenia nauczycieli	100 do 150
Kierownik publicznej szkoły powszechnej (szkoły ćwiczeń) trzeciego stopnia (III st.)	50
Kierownik szkoły specjalnej	50
Kierownik publicznej szkoły powszechnej (szkoły ćwiczeń) drugiego stopnia (II st.)	25
Kierownik publicznej szkoły powszechnej pierwszego stopnia (I st.). (Nauczyciel kierujący w tej szkole)	5
Kierowniczką przedszkola	5
Nauczyciel szkoły powszechnej lub średniej, powołany do pracy instruktorskiej	100
Kierownicy lub wychowawcy internatu	50 do 100
Nauczyciele szkół państwowych lub publicznych z tytułu nauczania lub zajęć w godzinach nadliczbowych oraz wybitni fachowcy w szkołach zawodowych i specjalnych	Ustalał Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
6. W dziale Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych	
Kierownik wydziału w Państwowym Instytucie Naukowym Gospodarstwa Wiejskiego	100
7. W dziale Ministerstwa Komunikacji	
Kierownik kamieniołomów, klinkierni	200
8. W dziale Ministerstwa Opieki Społecznej	
Inspekcja Pracy	
Inspektor okręgowy w Warszawie, Łodzi i Katowicach	250
Inspektor okręgowy w innych miejscowościach	200
Inspektor obwodowy w Łodzi obwód 12 i 14, w Sosnowcu obwód 25, we Lwowie obwód 42, w Katowicach obwód 48, w Królewskiej Hucie obwód 49, w Bielsku obwód 52, w Poznaniu obwód 53 i w Gdyni obwód 60	150
Inspektor obwodowy przy Głównym Inspektorze Pracy i Inspektor obwodowy w Warszawie	125
Inni Inspektorowie obwodowi	100
Podinspektor pracy	50
Kierownik działu Państwowego Zakładu Higieny	200

	Wysokość miesięcznego dodatku w zł.
9. Funkcjonariusze Biura Sejmu i Biura Senatu	
Stanowiska służbowe, które wskazywał Marszałek Sejmu i Marszałek Senatu	Wysokość dodatku była określana przez Marszałka Sejmu i Marszałka Senatu

d) Dodatek reprezentacyjny

Funkcjonariuszom państwowym, pełniącym służbę zagranicą i w Biurze Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku, Minister Spraw Zagranicznych mógł przyznać dodatek reprezentacyjny ze względu na specjalne warunki ich służby. Funkcjonariusze pobierający dodatek reprezentacyjny nie mieli prawa do dodatku funkcyjnego i służbowego.

12.4. Inne świadczenia

- a) Za spełnianie czynności dodatkowych, niezwiązanych z jego stanowiskiem, funkcjonariusz państwowy mógł otrzymać **dodatkowe wynagrodzenie**⁹⁸.
- b) „Funkcjonariusze państwowi mogą otrzymywać **zasilki i nagrody pieniężne**, na wypłatę których wstawiane będą co roku odpowiednie kwoty do preliminarza budżetowego. Również wstawiane będą do preliminarza budżetowego specjalne kwoty dla funkcjonariuszów państwowych, utrzymujących liczniejszą rodzinę”⁹⁹.
- c) Wyższym funkcjonariuszom Straży Więziennej przysługiwały **środki na wyekwipowanie**, jednorazowo w kwocie 430 zł. (przy pierwszej nominacji), corocznie 215 zł (po upływie 2 lat od pierwszej nominacji) – na uzupełnienie wyekwipowania.
- d) Niższym funkcjonariuszom państwowym służby cywilnej zobowiązanym do noszenia **umundurowania przysługiwało ono za opłatą 25% wartości jego wartości**.
- e) Funkcjonariuszom mogła być przyznana bezprocentowa **zaliczka na uposażenie**.
- f) W razie pełnienia czynności służbowych poza miejscem służby oraz w razie przeniesienia na nowe miejsce służbowe, przysługiwały funkcjonariuszowi państwowemu **należności**, których wysokość określała Rada Ministrów.
- g) **Zwrot kosztów pogrzebu** w razie śmierci funkcjonariusza państwowego przysługiwał osobie, która je pokryła:
 - żonie i dzieciom rozporządzenie przyznało ryczałt w wysokości 3-miesięcznego, ostatnio pobranego przez zmarłego uposażenia;
 - innej osobie – zwrot kosztów rzeczywiście poniesionych.

⁹⁸ Zasady przyznawania tego wynagrodzenia ustalała Rada Ministrów.

⁹⁹ Art. 7 rozporządzenia Prezydenta z 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych.

- h)** Funkcjonariuszom państwowym, którzy tracili przy porównaniu dotychczasowej płacy netto z nowym uposażeniem (uposażenie zasadnicze wraz z ewentualnym dodatkiem lokalnym, funkcyjnym, służbowym), więcej niż 7 % tej dotychczasowej płacy netto, przysługiwał **zasilek wyrównawczy**. Zasiłek ten powinien pokrywać różnicę między pełną stratą a stratą 7 %.
- i)** Funkcjonariuszowi państwowemu przysługiwała **pomoc lekarska** dla niego i jego rodziny.
- j)** Funkcjonariuszowi państwowemu i ich małżonkom przysługiwały **ulgi w przejazdach** państwowymi środkami komunikacji.